

Economische foto

Gemeente Olst-Wijhe

Donderdag 4 maart 2021

Economische foto

Gemeente Olst-Wijhe

Donderdag 4 maart 2021 – Projectnummer: 20086

Auteurs:

drs. Robin Koster, Strategisch adviseur/ Directeur, Moventem (projectleider)
Carien Ensing MSc., Onderzoeker, Moventem
dr. Friso de Vor, Senior-onderzoeker, Kenniscentrum Technologie Windesheim
Prof.dr. Gert-Jan Hospers, Hoogleraar Transitie in Stad en Regio, Radboud Universiteit & Stichting Stad en Regio

Moventem BV

T 0575 84 3738
E info@moventem.nl
W www.moventem.nl

Moventem werkt conform de Gedragscode voor Onderzoek & Statistiek van de Nederlandse Marktonderzoek Associatie (MOA) en mag het Fair Data Keurmerk voeren, waarmee wordt aangetoond dat op verantwoorde wijze met data en persoonsgegevens wordt omgaan. Tevens is Moventem aangesloten bij de Europese Vereniging voor Marktonderzoek (ESOMAR) en wordt voldaan aan de Internationale Code voor Markt- en Sociaalwetenschappelijk onderzoek. Dit rapport is met grote zorg samengesteld. Desondanks kan het voorkomen dat informatie fout en/of onvolledig is. Moventem is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van de aangeboden informatie.

We werken toe naar een scherp en onderscheidend economisch profiel voor gemeente Olst-Wijhe. Om tot onderbouwde keuzes voor dit toekomstige profiel te komen, starten we met het benoemen van enkele relevante trends en het inzichtelijk maken van de belangrijke kenmerken en cijfers van de lokale economie.

Compositie

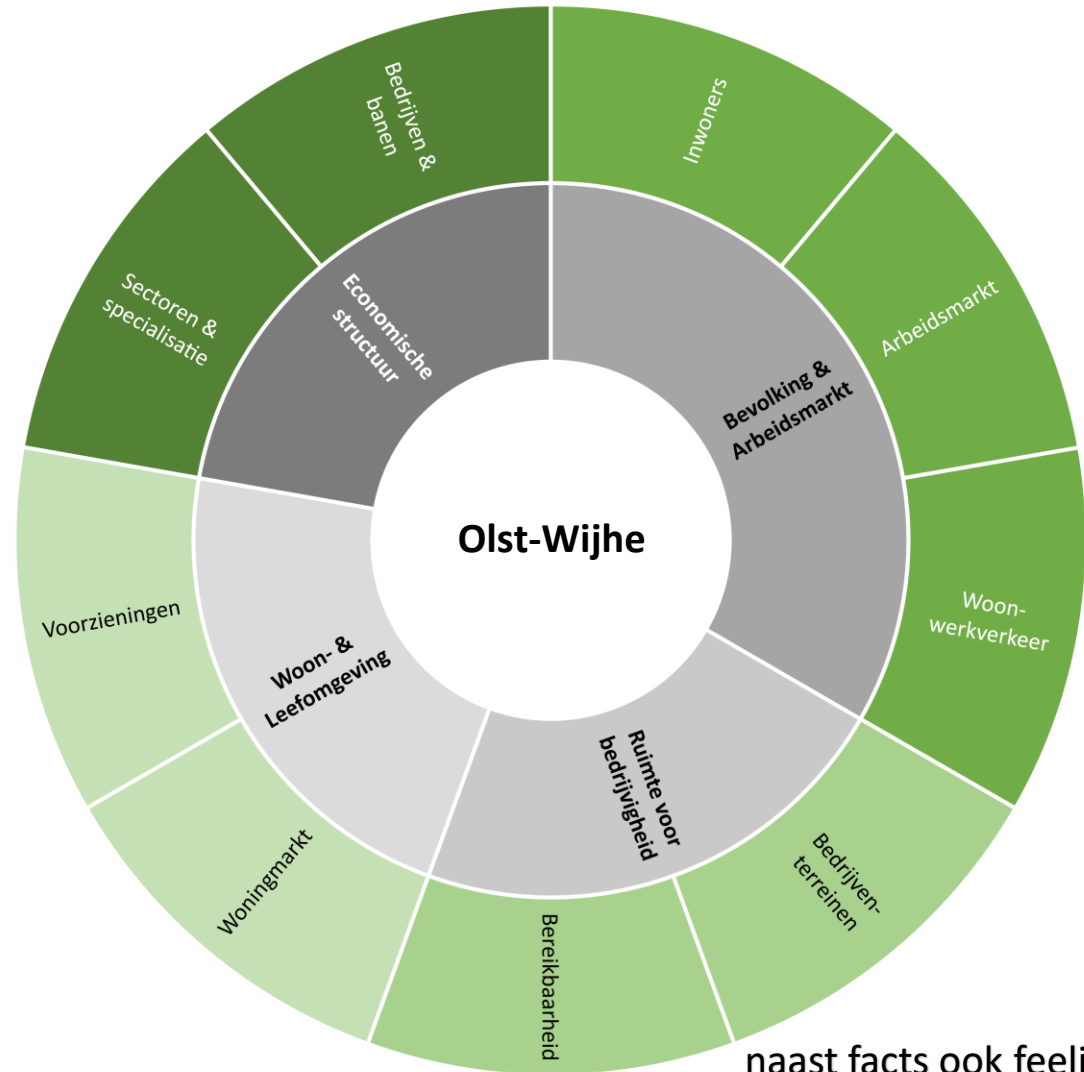
We hebben een zo volledig mogelijke economische foto gemaakt – één van de grootste stappen in dit proces – volgens de logische en samenhangende opbouw hiernaast →

Zo hebben we bij de analyse van de economische structuur bijvoorbeeld gekeken naar de ontwikkeling van het aantal bedrijfsvestigingen, omdat dit een graadmeter is voor de dynamiek en aanpassingsvermogen van een economie. En hoe de economie presteert wordt mede weerspiegeld in de ontwikkeling van het aantal banen. Wat een economie typeert, *waarmee wordt geld verdiend*, is mede af te leiden van de sectoropbouw. De specialisatiegraad is een maatstaf voor de mate van over-/ondervertegenwoordiging van een sector in een economie ten opzichte van de rest van Nederland, en geeft daarmee een indruk van de concurrentiekracht (t.o.v. Nederland).

Dit zijn enkele voorbeelden van de indicatoren die we in beeld hebben gebracht. We leggen bij iedere indicator uit, waarom we die hebben opgenomen in deze economische foto. Na de facts volgt ook een scan van zachtere aspecten; de feelings. Samen vormt dit een breed beeld van Olst-Wijhe.

Vervolg

We presenteren veel feiten op basis waarvan we toewerken naar een onderscheidend economisch profiel voor gemeente Olst-Wijhe. Met deze economische foto's in de hand, gaan we als volgende stap in gesprek met ondernemers. Herkennen zij de economische foto van Olst-Wijhe? Wat missen ze? Waar worden zij enthousiast, en waarom?

trends & ontwikkelingen

naast facts ook feelings

Trends en ontwikkelingen

We brengen het economische landschap van gemeente Olst-Wijhe in beeld. De lokale economie staat natuurlijk niet op zichzelf en is onderhevig aan verschillende invloeden van buitenaf. Om te kunnen anticiperen op de toekomst en tot een passend economisch profiel te komen, is het van belang om zicht te houden op relevante trends en ontwikkelingen. We beschrijven er een aantal op hoofdlijnen en in willekeurige volgorde. Deze en andere ontwikkelingen zijn uiteraard niet autonoom en hangen vaak onderling met elkaar samen.

Corona

In december 2019 brak het coronavirus (COVID-19) uit in de Chinese stad Wuhan. Niemand had de impact daarvan op de wereld kunnen voorspellen. De economie is hard getroffen door de coronamaatregelen. Er is sprake van een asymmetrische crisis, want (contact intensieve) sectoren als de horeca, leisure, cultuur en (niet-dagelijkse) retail worden hard geraakt, terwijl er ook andere sectoren zijn waar het in de regel minder heftig is, zoals in de zakelijke dienstverlening, bouw (die vaak gewoon doorwerken) en stijgt zelfs in sommige gevallen (zorg, online retail) de vraag. De economische impact van het coronavirus is groot, maar in veel opzichten tijdelijk. Dat tijdelijke moeten we zien te overbruggen. Daarna is het van belang regionale en lokale overheden hun bestaande economisch inspanningen en (ondersteunings)beleid snel herijken in het licht van de nieuwe economische realiteit. Er zijn natuurlijk ook gevolgen op lange termijn, maar deze hoeven niet dezelfde sectoren te raken die nu het hardst zijn getroffen door de coronacrisis zelf. De blijvende economische impact van COVID-19 zal komen doordat het de gevolgen van bestaande trends zoals digitalisering en klimaatverandering versterkt.

Ter inspiratie: COVID-19 dashboard 8RHK

Op basis van vijf indicatoren wordt een zo actueel mogelijk beeld van de Achterhoekse economie en arbeidsmarkt gepresenteerd (maandelijks update). Het betreft nieuwe vacatures, WW- en bijstandsuitkeringen, ondernemersvertrouwen en faillissementen. Deze indicatoren geven weer hoe het is (in de tijd) en hebben tevens een goede voorspellende waarde voor de lokale economie. Zie www.achterhoekmonitor.nl

Digitalisering

De economie verandert snel door digitalisering (automatisering, robotisering) en bijvoorbeeld machine-to-machine communicatie (Internet of Things). Door technologische ontwikkelingen kan informatie steeds sneller en makkelijker digitaal worden verwerkt en opgehaald. Dit kan door de gemeente bijvoorbeeld ook worden gebruikt om de dienstverlening richting ondernemers te verbeteren. De gemeente kan ondernemers met een vraag steeds beter van dienst zijn wanneer zij sneller en meer relevante informatie beschikbaar hebben over de onderneming en de context waarbinnen wordt gewerkt. Ook inzicht in ontwikkelingen en verbanden ertussen kunnen beter in beeld worden gebracht, waardoor sturing en beleid beter en eerder kunnen worden aangepast. De digitalisering vraagt wat van ICT-infrastructuren en brengt ook dilemma's met zich, bijvoorbeeld over ondernemers-/inwonersgegevens in relatie tot privacy en beveiliging.

Participatieve democratie

Steeds vaker en directer willen en worden inwoners en ondernemers meegenomen bij de vorming en uitvoering van plannen die hen aangaan. Hierdoor wordt het draagvlak van die plannen vergroot en worden ze sneller geaccepteerd. Het maakt ook dat de positie en rol van gemeente (bestuurders) verandert.

Klimaatverandering, duurzaamheidsmaatregelen en -transities

Het is een feit dat het klimaat verandert met alle nadelige gevolgen vandien. Om die gevolgen tegen te gaan, of in ieder geval af te zwakken, en leefbaarheid te behouden, moeten er steeds verdergaande duurzame maatregelen genomen worden. Denk hierbij aan de transities naar een duurzame energievoorziening, besparing op energieverbruik, CO2-reductie, en daarmee naar een circulaire economie voor hun inwoners. Deze ontwikkeling biedt grote kansen voor bepaalde economische sectoren (installatie en bouw, nuts, groene startups) en is een bedreiging voor andere. Een voorbeeld hiervan is de landbouw die in Olst-Wijhe sterk vertegenwoordigd is. In die sector komen veel stikstof en fosfaten vrij, waardoor de sector een grote footprint heeft. Ook hier zullen steeds verdergaande verduurzamingsmaatregelen moeten worden toegepast en zal de sector als geheel waarschijnlijk gaan krimpen om de stikstofemissie te kunnen terugbrengen en de uitstoot van broeikasgassen te beperken.

Meer druk op de ruimte

In de toekomst zal de druk op de ruimte in het landelijk gebied nog verder toenemen. Op allerlei terreinen (extensivering landbouw, energieopwekking, toename mobiliteit, recreatie en toerisme, natuur(compensatie)) zullen toekomstige ontwikkelingen leiden tot aanpassingen en daarbij vaak meer ruimte nodig hebben. Terwijl de totale beschikbare ruimte hetzelfde blijft. Hier biedt innovatie en meervoudig ruimtegebruik deels antwoorden.

Meer mobiliteit

Zowel het goederenvervoer als het personenvervoer over weg, water en spoor zal in de toekomst verder toenemen. Daarnaast komt de bereikbaarheid van landelijke gebieden verder onder druk te staan vanwege verminderde bereikbaarheid en hogere kosten voor het openbaar vervoer. Olst-Wijhe heeft hierin een gunstige positie mede door de twee treinstations in de gemeente. Bovendien wordt er ook in de mobiliteitssector gekeken naar mogelijkheid voor duurzaam vervoer. Zo worden er meer alternatieven bedacht voor vliegverkeer en worden elektrische en zelfrijdende voertuigen steeds meer gemeengoed.

Naar een inclusieve samenleving

Niemand mag worden uitgesloten op basis van zijn of haar handicap, beperking of chronische ziekte. Sinds 2016 geldt het VN-verdrag handicap in Nederland. Doel hiervan is dat de positie van mensen met een beperking verbetert. Een inclusieve samenleving in brede zin is een samenleving waarin mensen volwaardig kunnen participeren. Participatie kan worden onderverdeeld in arbeidsparticipatie, maatschappelijke participatie en sociale participatie. Dit zijn grote opgaven waar ook Rijksprogramma's (zoals Onbeperkt meedoen!) voor lopen en die uiteindelijk vooral regionaal en lokaal tot praktische uitwerkingen moeten komen.

Gemeentelijke samenwerking en regionalisering

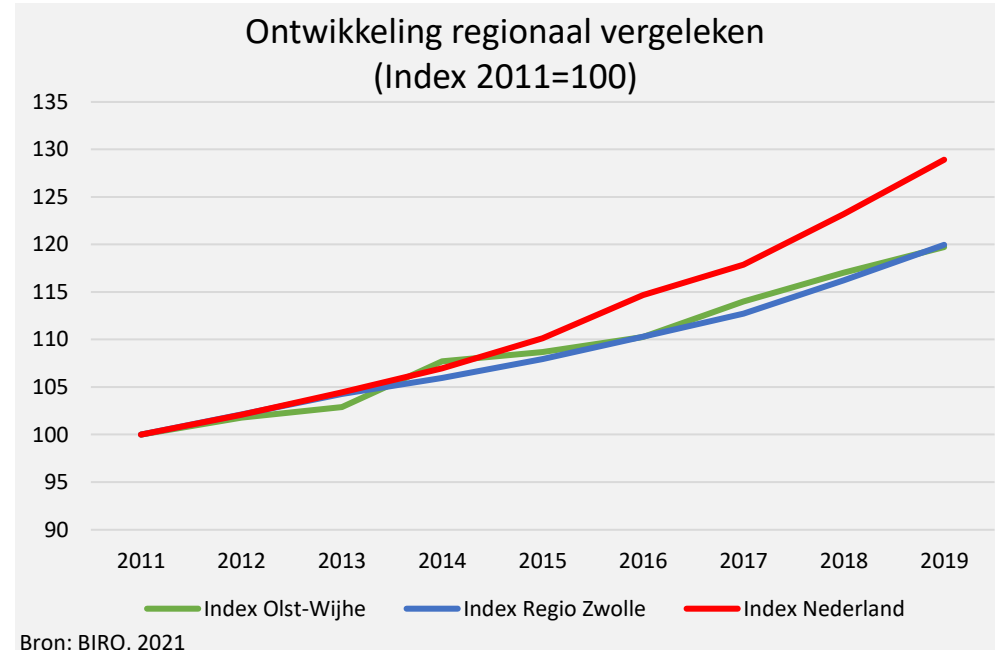
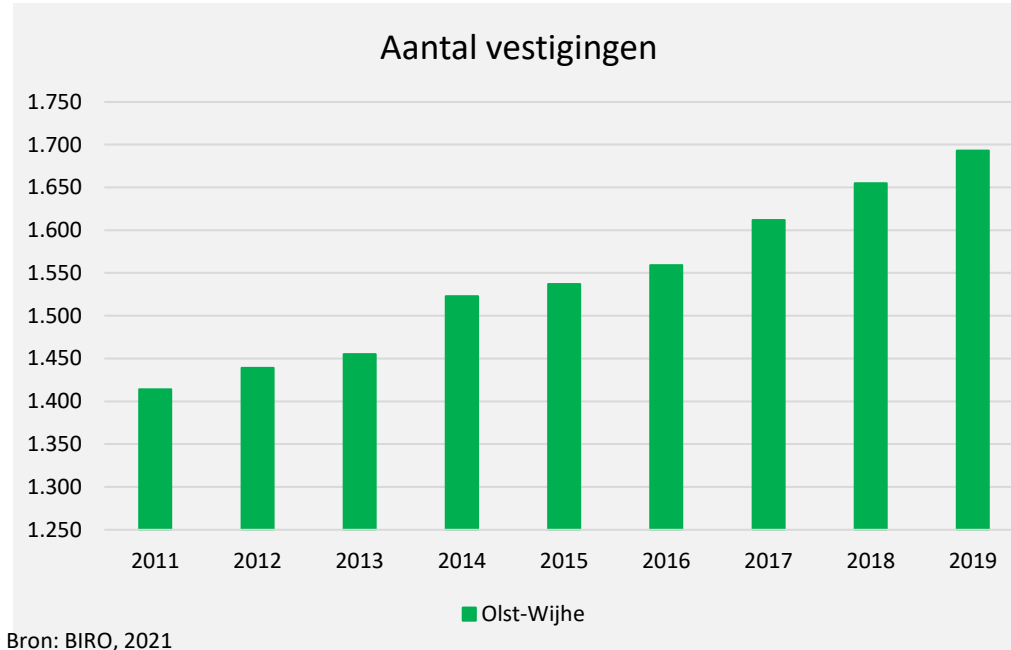
Ook al zijn alle ca. 350 gemeenten uniek, veel van hun taken en opgaven zijn vergelijkbaar. Via Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) is er de afgelopen jaren gekeken naar de mogelijkheden om samen te werken met gemeenten in heel Nederland op het gebied van dienstverlening. Ook in de komende jaren zullen hier ontwikkelingen in plaatsvinden. Binnen GGU wordt er gekeken naar mogelijkheden tot standaardisatie van bepaalde producten en diensten in de gemeentelijke dienstverlening. Door die standaardisatie op die bepaalde gebieden kan een gemeente meer tijd en moeite stoppen in gebieden die meer specifieke aandacht nodig hebben. Bovendien is er al een hele tijd een trend gaande van verdere regionalisering in de aanpak van maatschappelijke opgaven. Denk hierbij aan de energietransitie, het sociaal domein, vergunningverlening en handhaving en volkshuisvesting. De inrichting van ons bestuurlijk stelsel en de hierbij horende wetgeving, lopen achter deze trend van regionalisering aan.

Movement

Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Economische structuur

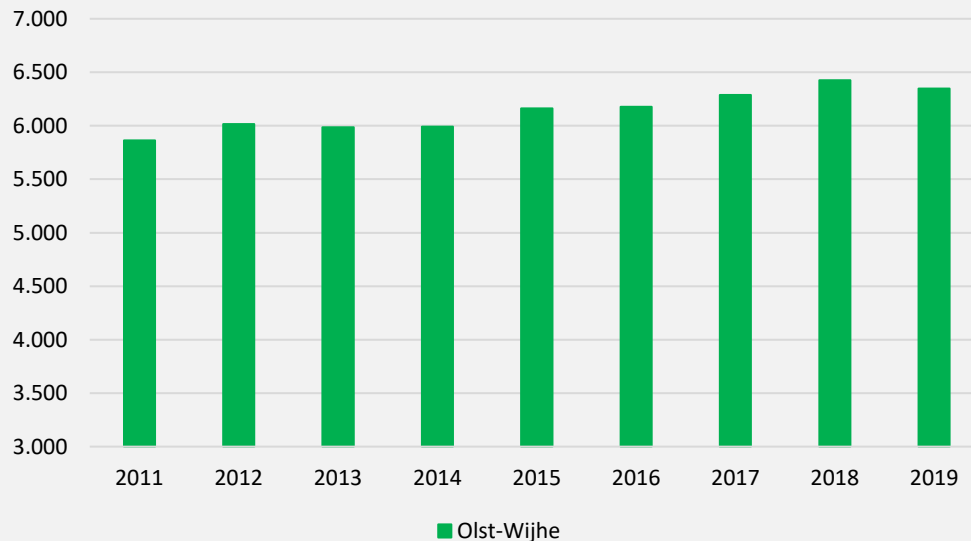
Aantal bedrijfsvestigingen groeit gestaag, maar minder dan in de rest van Nederland

- Ontwikkeling van het aantal bedrijfsvestigingen is een graadmeter voor de dynamiek en aanpassingsvermogen van een economie.
- Bedrijvensvoorraad van Olst-Wijhe ontwikkelt zich minder dynamisch in vergelijking met het landelijke aantal bedrijfsvestigingen.
- Vanaf 2015 vertraagt, verhoudingsgewijs, de groei van het aantal bedrijfsvestigingen in Olst-Wijhe.
- Olst-Wijhe houdt gelijke tred met ontwikkelingen in Regio Zwolle.

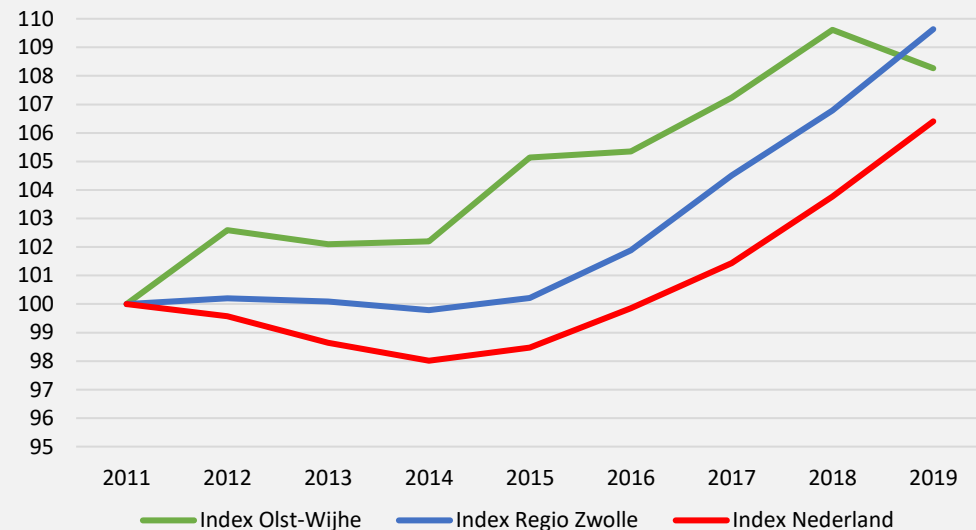
Groeierende werkgelegenheid, boven regionaal en landelijk niveau

Aantal arbeidsplaatsen

Bron: BIRO, 2021

Ontwikkeling regionaal vergeleken (Index 2011=100)

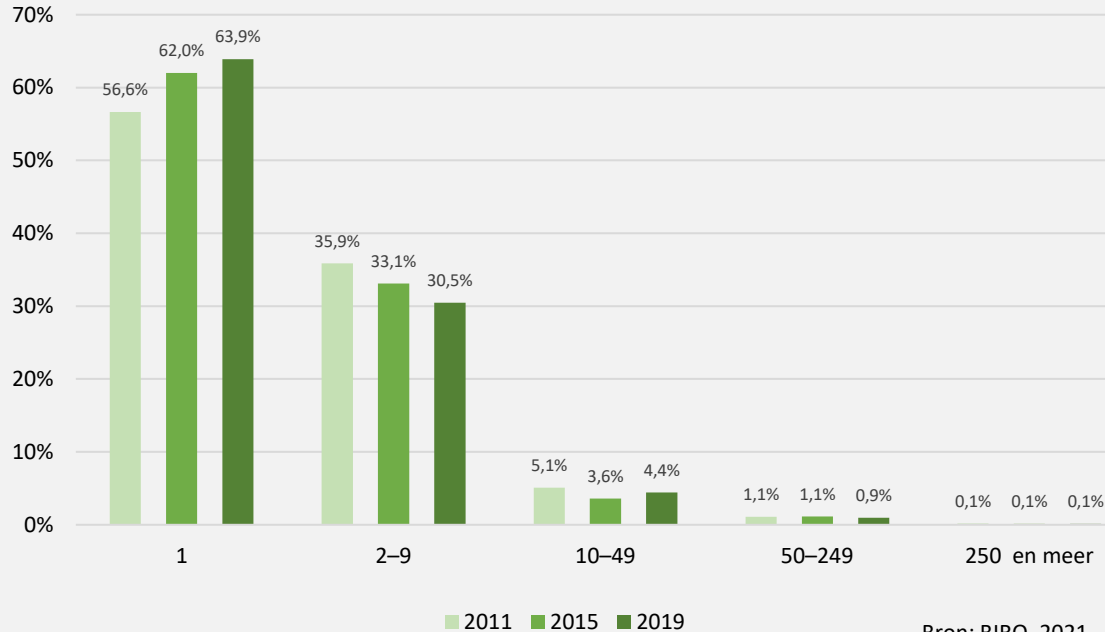

Bron: BIRO, 2021

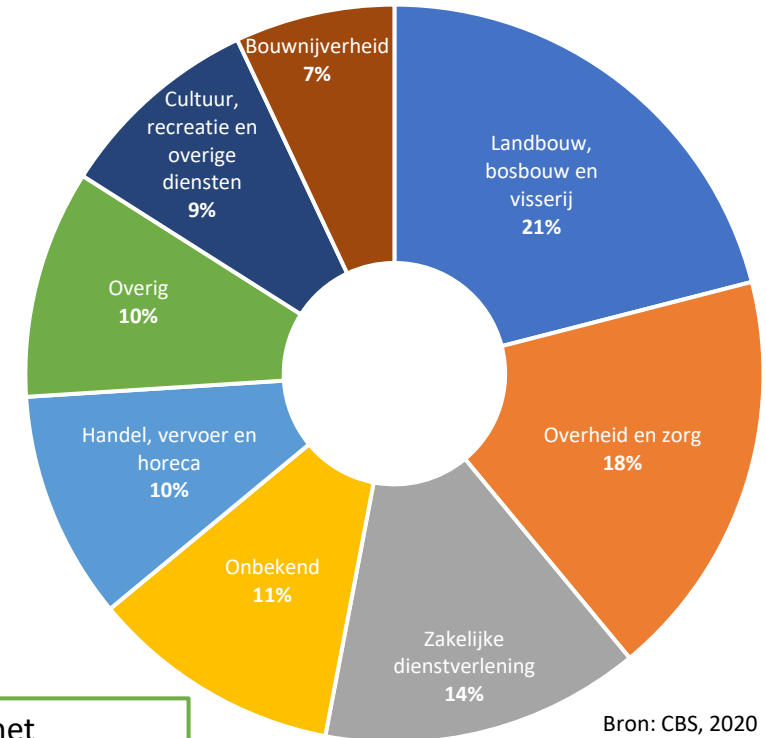
- Hoe een economie presteert wordt mede weerspiegeld in de ontwikkeling van het aantal banen.
- De afgelopen jaren is de vraag naar arbeid in Olst-Wijhe sneller gestegen dan in de rest van Regio Zwolle en Nederland.
- Anders dan bij het vestigingenaantal is de afgelopen jaren het aantal banen in Olst-Wijhe bovengemiddeld gegroeid (tot aan 2019).
- De banengroei in Olst-Wijhe lijkt vooral bij reeds bestaande bedrijven te zitten (bedrijven worden groter) en is minder het gevolg van nieuwgevestigde bedrijven.

Ruim 60 procent vestigingen bestaat uit zzp'ers, die vooral actief zijn in de agrarische sector

Samenstelling vestigingenbestand Olst-Wijhe

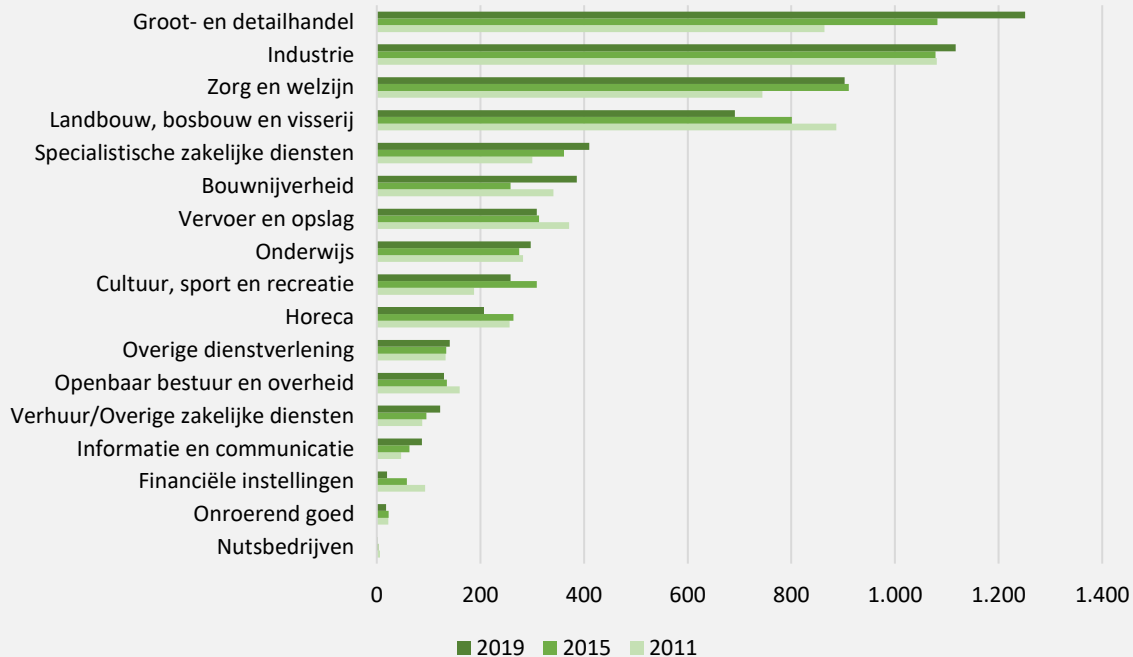
Zzp'ers Olst-Wijhe naar sector

- In Olst-Wijhe zijn bijna twee keer zoveel Zelfstandigen zonder personeel (zzp) als het Nederlands gemiddelde: 22,9% van het totaal aan banen (Olst-Wijhe) vs. 11,5% (NL).
- De groei van het aantal vestigingen in Olst-Wijhe komt hoofdzakelijk op conto van de zzp'ers.
- Zelfstandigen zonder personeel (zzp) zijn niet alleen personen, maar ook vestigingen waar één persoon werkt.
- In de groei van zzp is de tendens van een toenemende flexibilisering van de economie te zien.
- Het grootste aantal zzp'ers in Ols-Wijhe is te vinden in de landbouw.

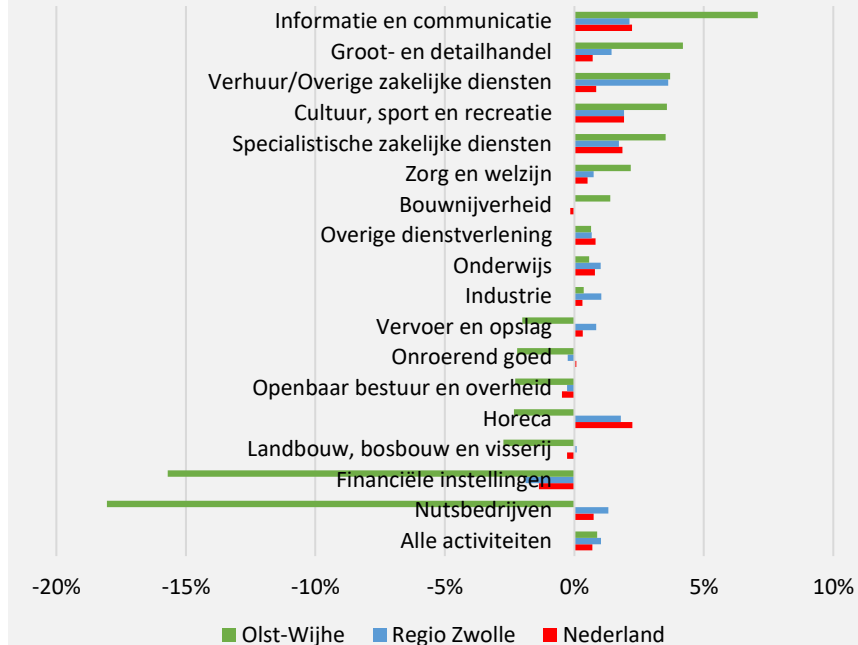
Handel, Industrie en Zorg vormen de top-3 grootste sectoren, bovengemiddelde groei in ICT

Aantal arbeidsplaatsen per sector

Bron: BIRO, 2021

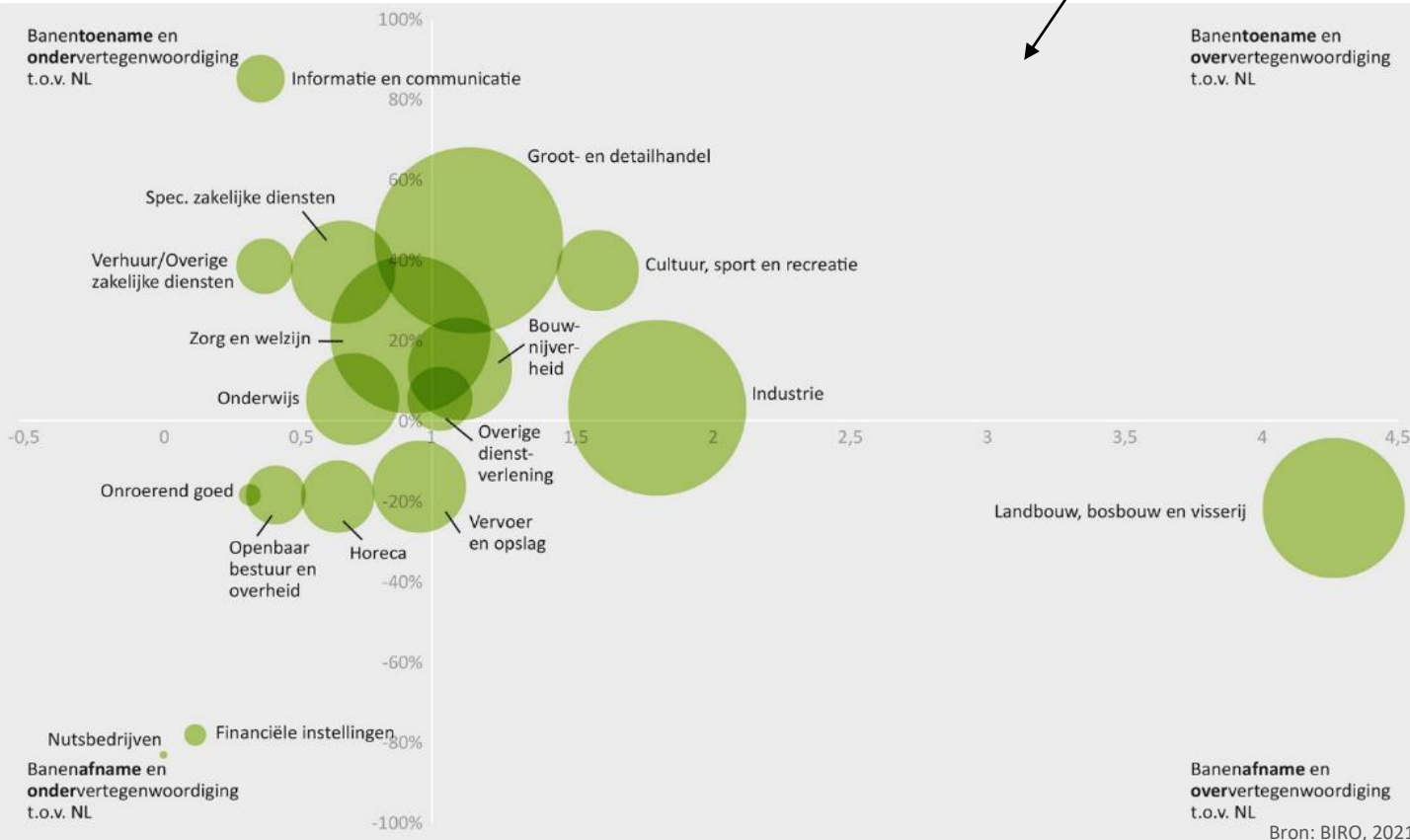
Gemiddelde jaarlijkse groei (2011–2019)

Bron: BIRO, 2021

- Wat een economie typeert, *waarmee wordt geld verdiend*, is mede af te leiden van de sectoropbouw.
- Ruim 50 procent van de activiteiten in Olst-Wijhe, uitgedrukt in banen, is te vinden in de Handel, Industrie en Zorg.
- Net als in de rest van Nederland is er in Olst-Wijhe sprake van een toenemende ‘verdienstelijking’ van de economie.
- De groei zit hoofdzakelijk in de dienstverlenende sectoren, met als grootste groeier de ICT-sector.

Olst-Wijhe sterk gespecialiseerd in landbouw, maar het aantal agrarische banen neemt af

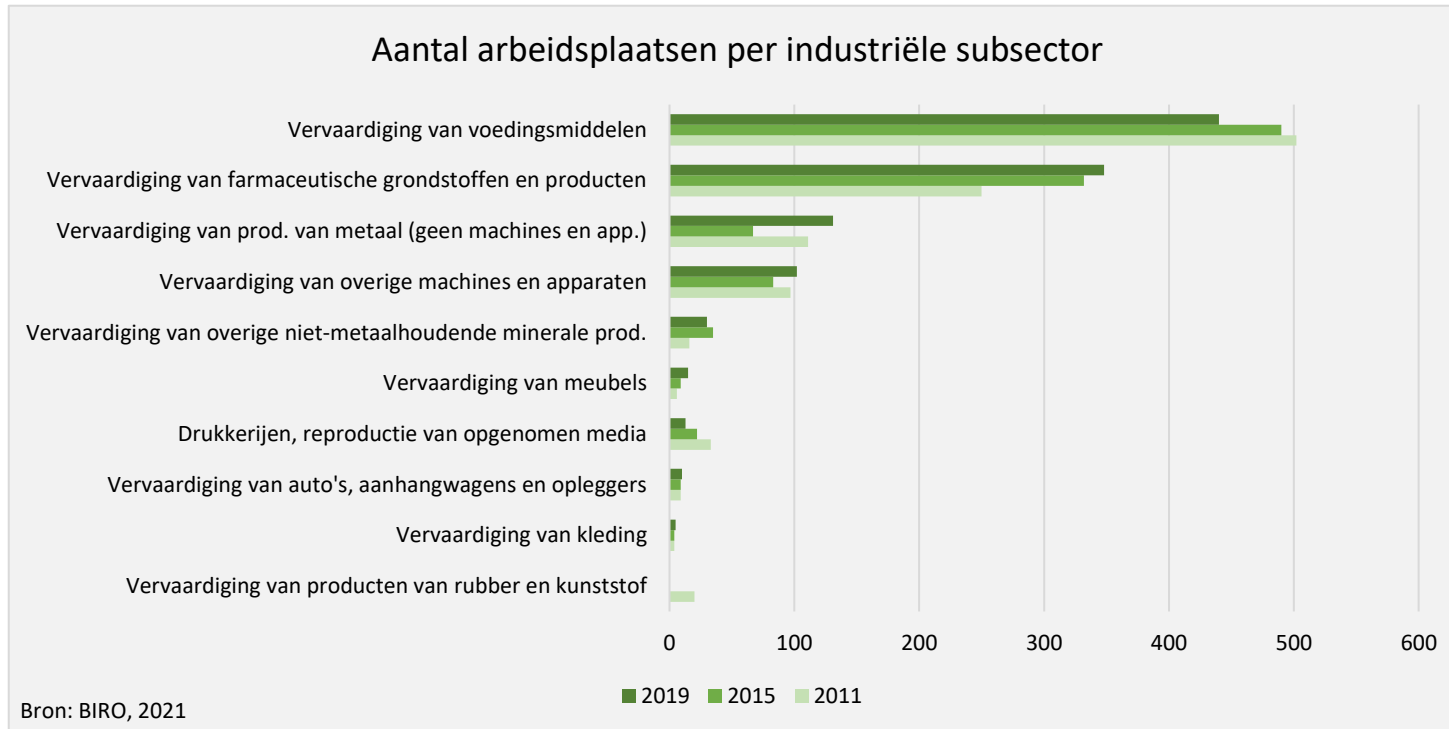
← Hoe figuur te lezen?

De horizontale positie van de bollen drukt de mate van specialisatie uit op basis van het aantal arbeidsplaatsen van de betreffende sector in 2019. De verticale positie drukt de werkgelegenheids groei uit tussen 2011 en 2019. De grootte van de bollen weerspiegelt de absolute omvang van de sectoren in aantal banen; het geeft weer in welke sectoren de werkgelegenheid in Olst-Wijhe zich concentreert. De figuur is op te delen in vier kwadranten die gevormd worden door (i) het aandeel van iedere sector in de werkgelegenheid in Olst-Wijhe ten opzichte van overig Nederland, de specialisatiegraad, en (ii) de groei van de werkgelegenheid in Olst-Wijhe. Ten opzichte van Nederland als geheel is Olst-Wijhe sterk gespecialiseerd in de sectoren aan de rechterzijde van de verticale lijn die de horizontale (x-)as snijdt op 1.

Bron: BIRO, 2021

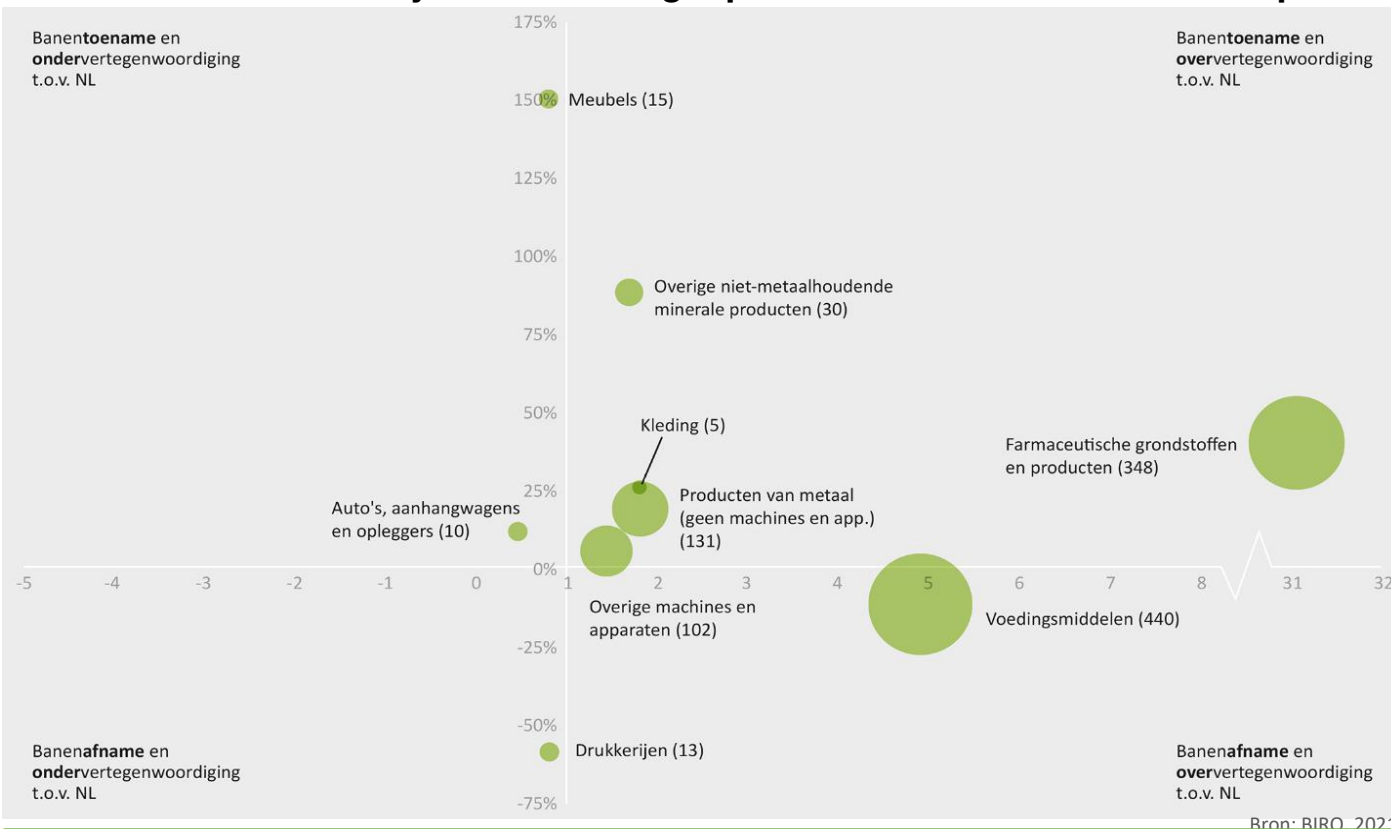
- De grootte van een sector zegt op zichzelf weinig over waarin een economie gespecialiseerd is – oftewel sterk in is.
- De specialisatiegraad is een maatstaf voor de mate van over-/ondervertegenwoordiging van een sector in een economie ten opzichte van de rest van Nederland, en geeft daarmee een indruk van de concurrentiekracht (t.o.v. Nederland).
- In Olst-Wijhe is de agrarische sector zeer sterk oververtegenwoordigd, maar het aantal banen in deze sector neemt af.
- Industrie is ook sterk oververtegenwoordigd in Olst-Wijhe (t.o.v. Nederland) en is de afgelopen jaren gegroeid.
- Opmerkelijk: er zijn per 1000 inwoners (15-74 jaar) minder banen in recreatie, dan verwacht: 30 banen (Olst-Wijhe) vs. 47,1 banen (NL).

Leeuwendeel industriële banen in voedingsmiddelen- en farmaceutische industrie

- In 2019 is de subsector Vervaardiging van voedingsmiddelen goed voor 40 procent van de industriële werkgelegenheid.
- Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten neemt één-derde van de industriële werkgelegenheid voor zijn rekening.
- De positie van Vervaardiging farmaceutische grondstoffen en producten in Olst-Wijhe is relatief kwetsbaar, aangezien één bedrijfsvestiging verantwoordelijk is voor alle banen in deze industriële subsector.

Economie Olst-Wijhe zeer sterk gespecialiseerd in farmaceutische productie

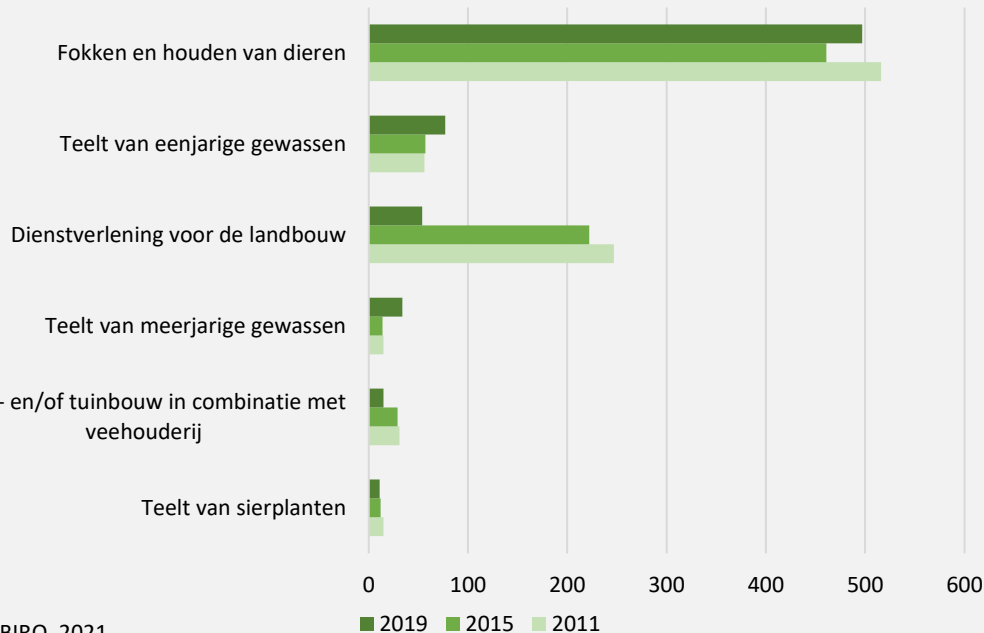
← Hoe figuur te lezen?

De horizontale positie van de bollen drukt de mate van specialisatie uit op basis van het aantal arbeidsplaatsen van de betreffende industriële subsector in 2019. De verticale positie drukt de werkgelegenheidsgroei uit tussen 2011 en 2019. De grootte van de bollen weerspiegelt de absolute omvang van de subsectoren in aantal banen in 2019 (eveneens weergegeven tussen haakjes); het geeft weer in welke industriële subsectoren de werkgelegenheid in Olst-Wijhe zich concentreert. De figuur is op te delen in vier kwadranten die gevormd worden door (i) het aandeel van iedere subsector in de totale werkgelegenheid in Olst-Wijhe ten opzichte van overig Nederland, de specialisatiegraad, en (ii) de groei van de werkgelegenheid in de betreffende subsector in Olst-Wijhe. Ten opzichte van Nederland als geheel is Olst-Wijhe sterk gespecialiseerd in de subsectoren aan de rechterzijde van de verticale lijn die de horizontale (x-)as snijdt op 1. Alleen subsectoren met in 2019 een minimale omvang van 5 banen zijn opgenomen in de figuur.

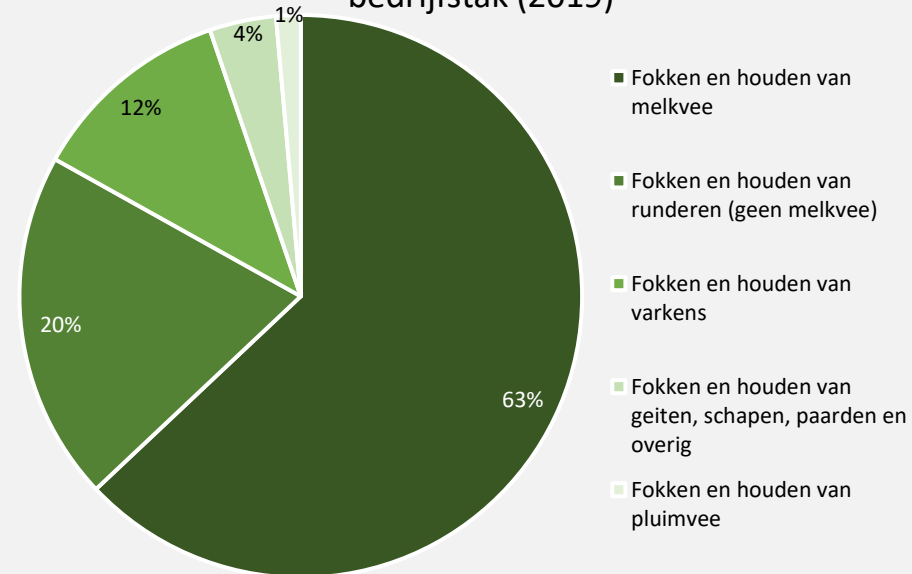
- De meeste industriële subsectoren zijn oververtegenwoordigd in Olst-Wijhe, in vergelijking met de rest van Nederland.
- Tegelijkertijd zijn veel van deze subsectoren sterk gegroeid, maar ze zijn vaak ook relatief klein in omvang.
- Olst-Wijhe is zeer sterk gespecialiseerd in de industriële niche Vervaardiging farmaceutische grondstoffen en producten: 5,5 procent van alle banen is er te vinden, terwijl dit op landelijk niveau slechts 0,2 procent is.
- Van sterke specialisatie is ook sprake bij de Vervaardiging van voedingsmiddelen, hoewel de werkgelegenheid in deze subsector de afgelopen jaren is gedaald.

Agrarische sector in Olst-Wijhe leunt hoofdzakelijk op het fokken en houden van dieren

Aantal arbeidsplaatsen per agrarische subsector

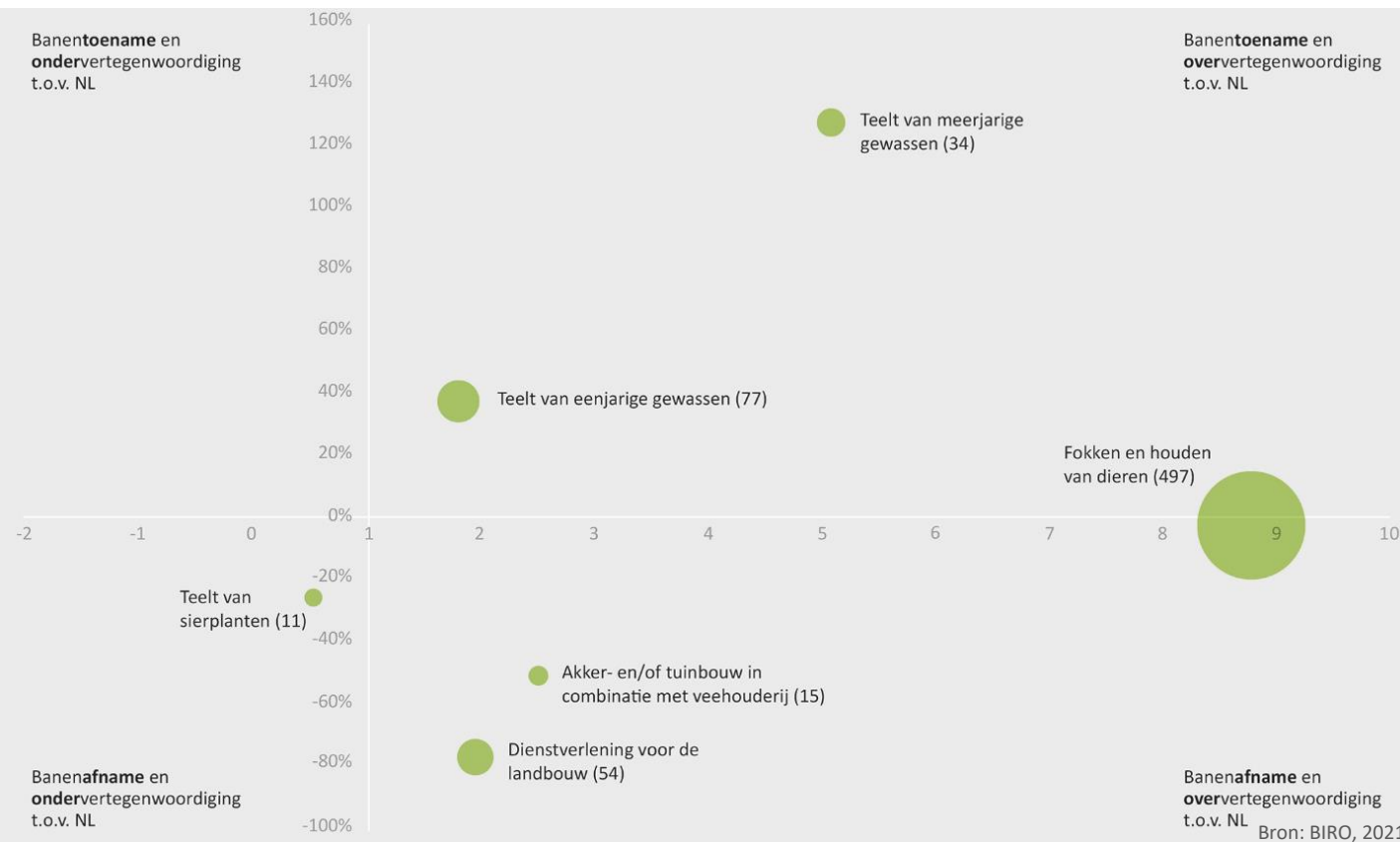

Fokken en houden van dieren opgesplitst naar bedrijfstak (2019)

- In 2019 bevindt ruim 70 procent van de agrarische werkgelegenheid in Olst-Wijhe zich in de subsector Fokken en houden van dieren.
- Het aantal banen in de subsector Dienstverlening voor de landbouw (loonbedrijven, service en montage zuivelinstallaties, behandeling van gewassen e.d.) is meer dan gehalveerd; dit komt voornamelijk door de uitverhuizing van een grote dienstverlener op het gebied van melkkoelsystemen.
- Met een aandeel van ruim 60 procent is de melkveehouderij veruit de belangrijkste bedrijfstak binnen de subsector Fokken en houden van dieren (in 2019).

Agrarische sector over de gehele linie sterk gespecialiseerd

← Hoe figuur te lezen?

De horizontale positie van de bollen drukt de mate van specialisatie uit op basis van het aantal arbeidsplaatsen van de betreffende agrarische subsector in 2019. De verticale positie drukt de werkgelegenheids groei uit tussen 2011 en 2019. De grootte van de bollen weerspiegelt de absolute omvang van de subsectoren in aantal banen in 2019 (eveneens weergegeven tussen haakjes); het geeft weer in welke agrarische subsectoren de werkgelegenheid in Olst-Wijhe zich concentreert. De figuur is op te delen in vier kwadranten die gevormd worden door (i) het aandeel van iedere subsector in de totale werkgelegenheid in Olst-Wijhe ten opzichte van overig Nederland, de specialisatiegraad, en (ii) de groei van de werkgelegenheid in de betreffende subsector in Olst-Wijhe. Ten opzichte van Nederland als geheel is Olst-Wijhe sterk gespecialiseerd in de subsectoren aan de rechterzijde van de verticale lijn die de horizontale (x-)as snijdt op 1. Alleen subsectoren met in 2019 een minimale omvang van 5 banen zijn opgenomen in de figuur.

- Bijna alle agrarische subsectoren zijn oververtegenwoordigd in Olst-Wijhe, in vergelijking met de rest van Nederland.
- Afgezien van de teelt van gewassen, is de werkgelegenheid in het merendeel van agrarische subsectoren in meer of minder mate gekrompen.
- In Olst-Wijhe concentreert de werkgelegenheid zich bovengemiddeld sterk (in vergelijking met Nederland) in de subsector Fokken en houden van dieren; 7,8 procent van alle banen is er te vinden, terwijl dit op landelijk niveau 0,9 procent is.

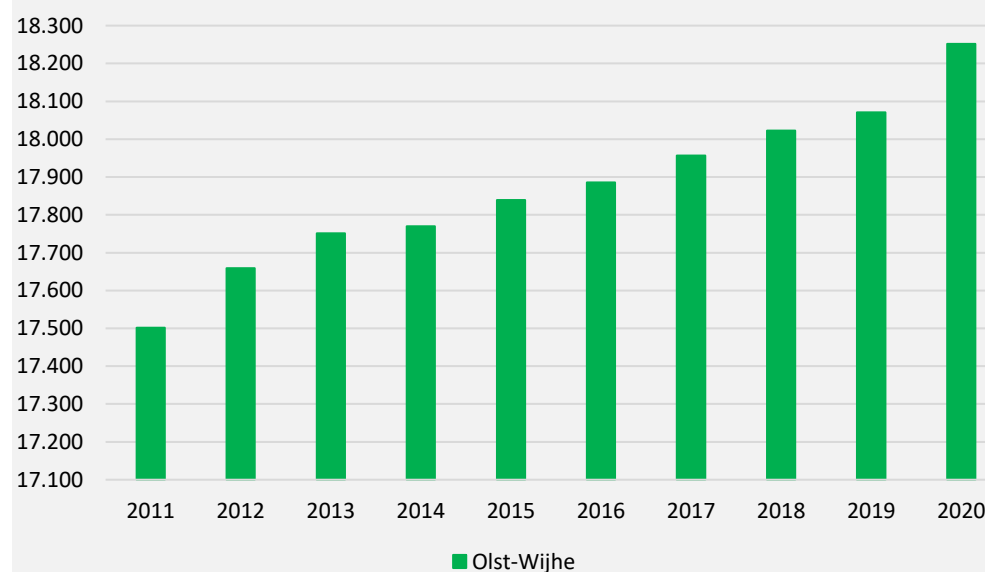
Movement

Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Bevolking & arbeidsmarkt

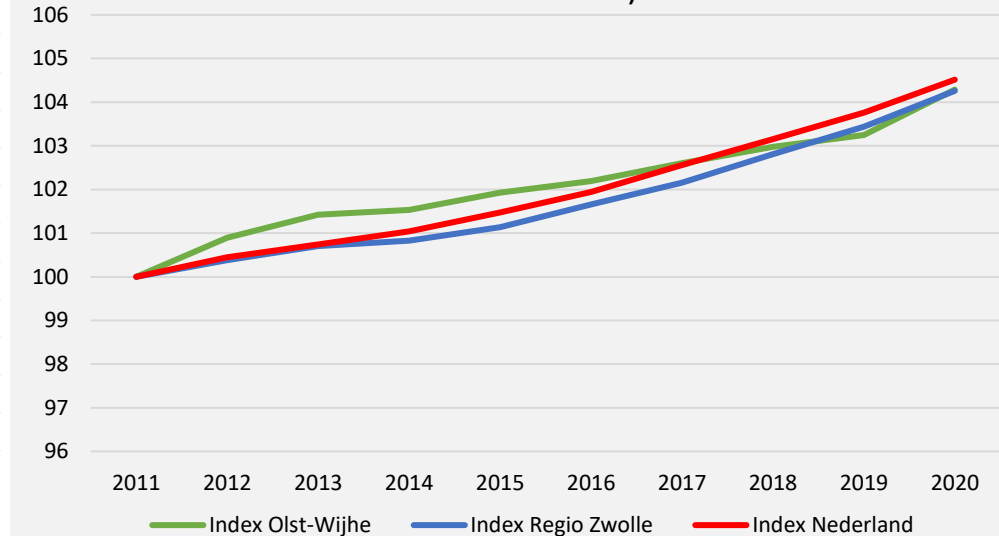
Tempo bevolkingsgroei Olst-Wijhe trekt aan

Bevolking (peildatum 1 januari)

Bron: CBS, 2021

Bevolkingsontwikkeling regionaal vergeleken (Index 2011=100)

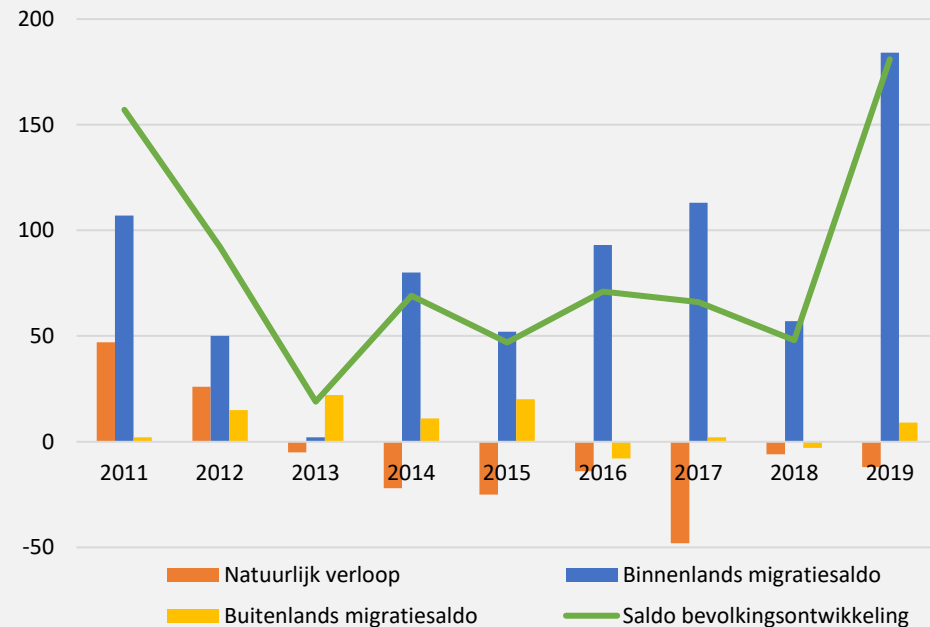

Bron: CBS, 2021

- Bevolkingsgroei is een uiting van aantrekkingskracht van een locatie als woon- en werkplaats.
- De bevolking is van belang voor de lokale consumptie en leefbaarheid, alsmede dat het de basis vormt van het arbeidsaanbod.
- Op 1 januari 2020 telde Olst-Wijhe 18.252 inwoners precies, 1 procent meer dan een jaar eerder.
- Tot 2017 lag de jaarlijkse bevolkingstoename van Olst-Wijhe boven het landelijke en regionale gemiddelde, daarna zien we een vertraging.

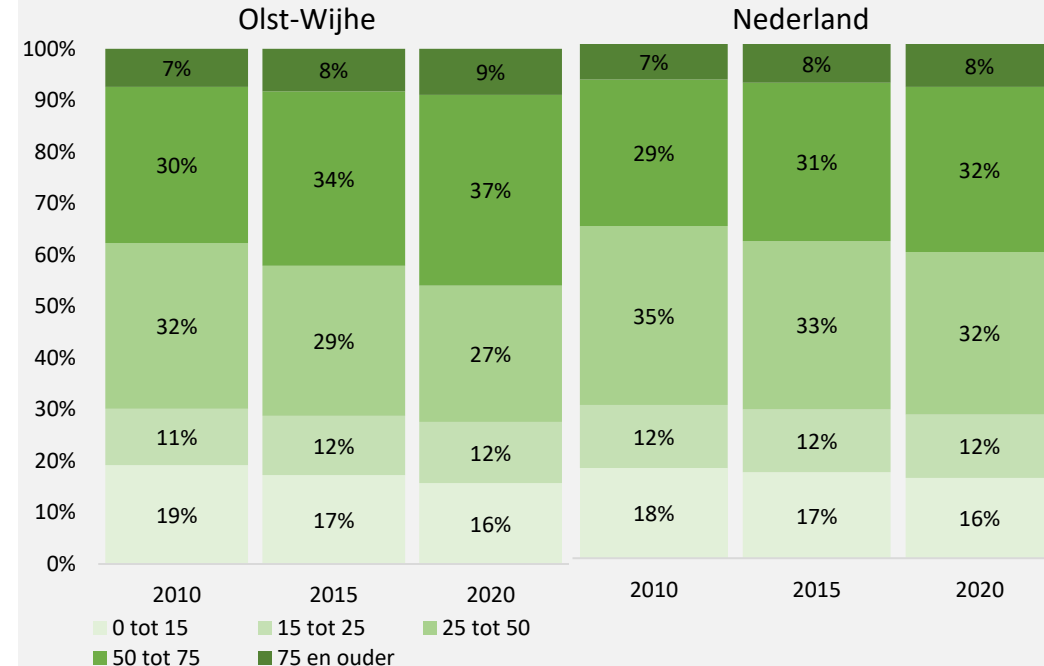
Migratie sterk bepalend voor bevolkingsontwikkeling, bevolking veroudert bovengemiddeld

Samenstelling bevolkingsontwikkeling

Bron: CBS, 2021

Leeftijdsofbouw bevolking

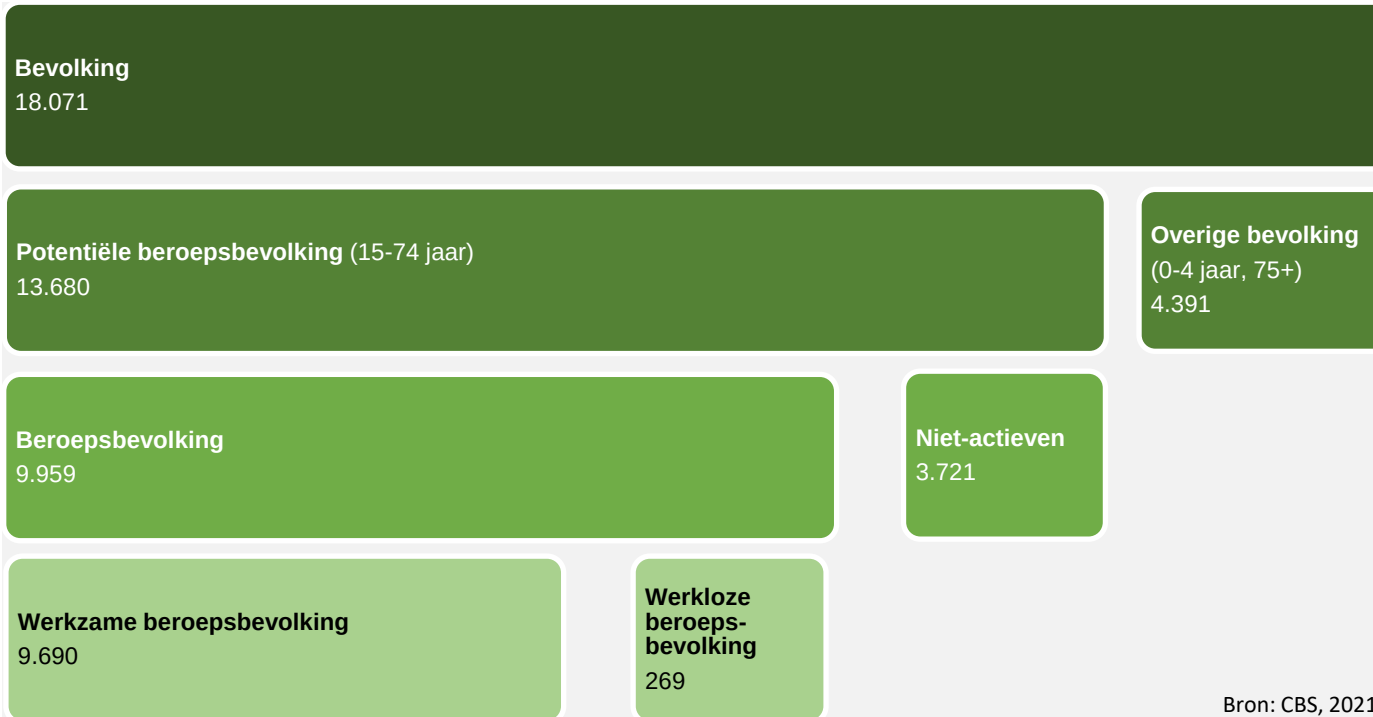

Bron: CBS, 2021

- Belangrijkste component van bevolkingsontwikkeling is migratie; er verhuizen meer mensen naar Olst-Wijhe dan dat er vertrekken.
- Daarentegen is vanaf 2013 de natuurlijke aanwas negatief: meer overlijdens dan geboorten.
- Niet alleen de omvang, ook de samenstelling veranderd: steeds minder jongeren en steeds meer ouderen woonachtig in Olst-Wijhe.
- De relatieve toename van het aantal ouderen voltrekt zich relatief snel in Olst-Wijhe.

Opbouw arbeidsmarkt

Bevolking naar positie op de arbeidsmarkt (2019)

Bron: CBS, 2021

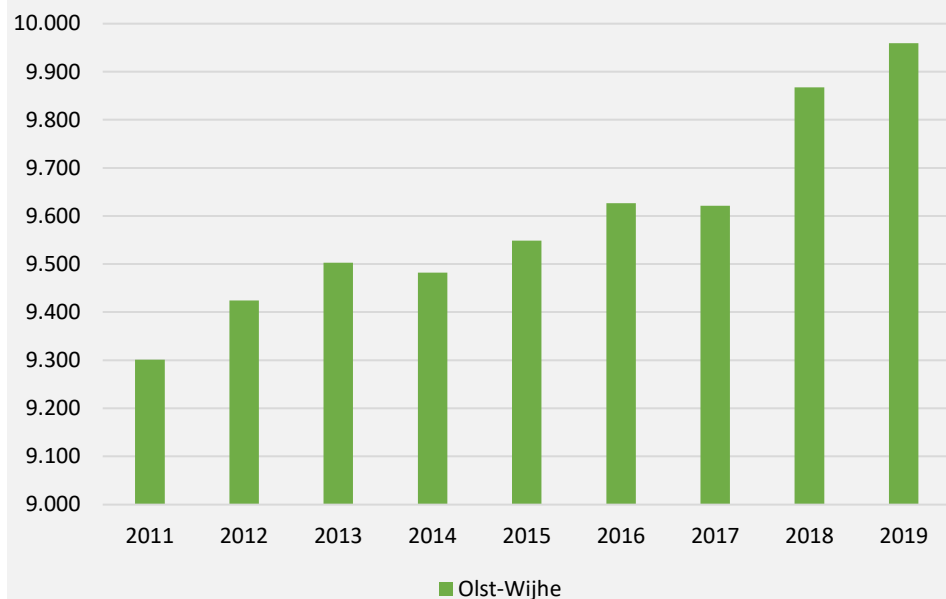
← Hoe figuur te lezen?

De opbouw van de arbeidsmarkt in Olst-Wijhe (in 2019) is schematisch weergegeven. Dit is gedaan in een aantal voor de arbeidsmarkt relevante categorieën. Alle mensen tussen de 15 en 74 jaar worden tot de potentiële beroepsbevolking gerekend (conform internationale definities). Zij zouden in potentie kunnen werken. Kinderen jonger dan 15 jaar (leerplicht) en ouderen vanaf 75 jaar (pensioen) zijn hiervan vrijgesteld. Zij zijn ingedeeld in de groep overige bevolking. Van de potentiële beroepsbevolking werkt een groot deel of is werkloos (dat wil zeggen: wenst werk, is beschikbaar voor de arbeidsmarkt en zoekt actief naar werk). Samen vormen deze twee groepen de beroepsbevolking; het feitelijke arbeidsaanbod. Niet-actieven zijn de mensen die niet kunnen werken (bijvoorbeeld door ziekte of zorgtaken), die niet willen werken, of die niet verwachten werk te vinden.

- Verhoudingsgetallen over participatie en werkloosheid helpen bij het interpreteren van de arbeidsmarkt.
- De bruto participatiegraad is de verhouding tussen beroepsbevolking en potentiële beroepsbevolking.
- In Olst-Wijhe kunnen in potentie 13.680 mensen, waarvan 9.959 mensen (73 procent) daadwerkelijk werkt of actief werk zoekt.
- Werkloosheid is het aandeel werklozen in de beroepsbevolking; in Olst-Wijhe is dat 2,7 procent.

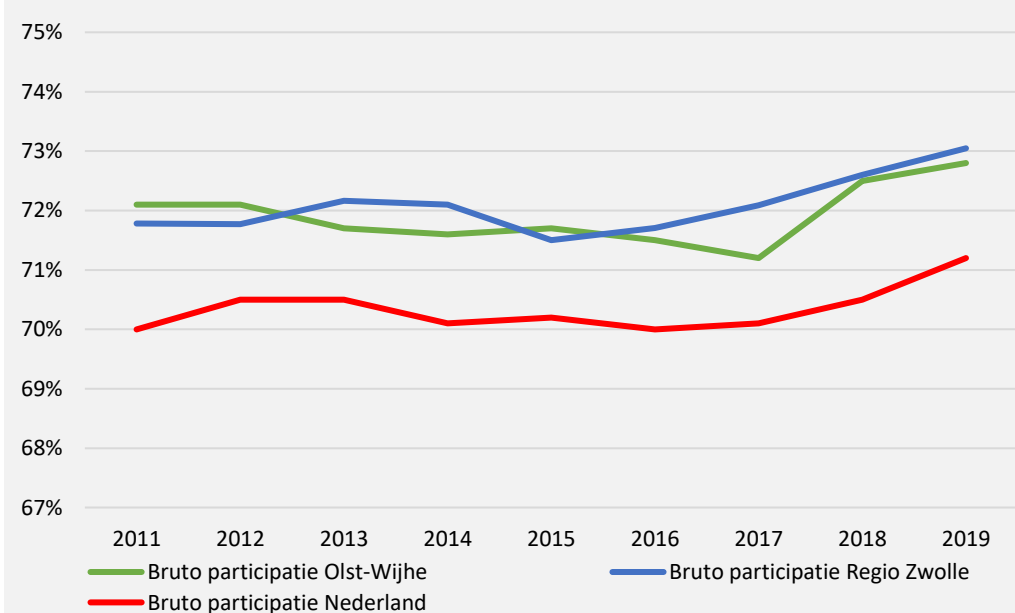
Aanzienlijke groei arbeidsaanbod

Totale beroepsbevolking

Bron: CBS, 2021

Arbeidsparticipatie regionaal vergeleken

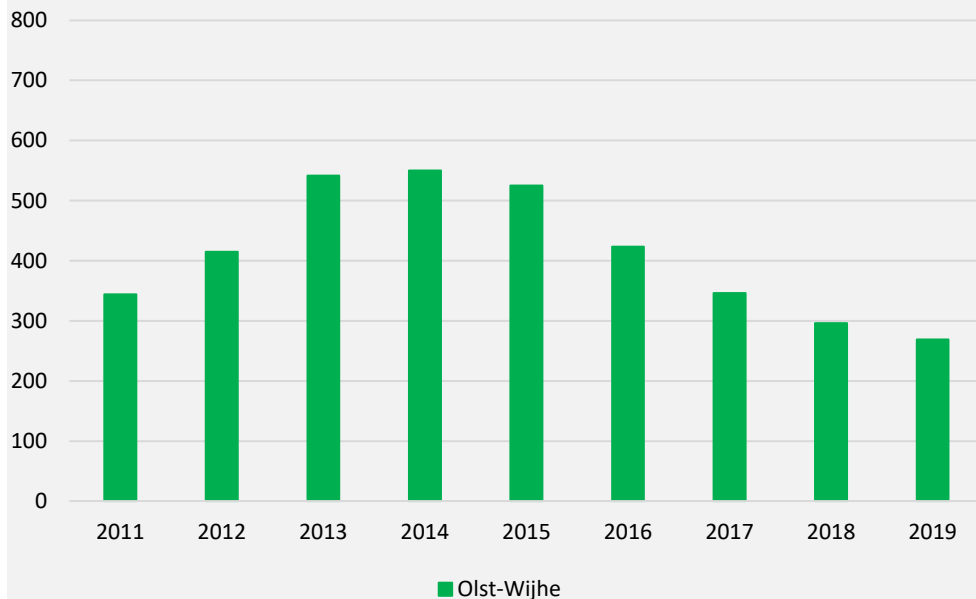

Bron: CBS, 2021

- Arbeidsparticipatie wordt naast conjuncturele (economische ontwikkelingen), sterk door structurele factoren (demografie, culturele en institutionele aspecten) bepaald.
- Het aantal Olst-Wijhenaren dat een baan heeft of actief op zoek is naar een baan, is de laatste jaren aanzienlijk gegroeid.
- In 2019 neemt bijna 73 procent van de potentiële beroepsbevolking actief deel aan de arbeidsmarkt (landelijk 71 procent).
- De mate van arbeidsparticipatie geeft de indruk dat de omstandigheden ten aanzien van de arbeidsmarkt relatief meer mensen uit Olst-Wijhe, in vergelijking met Nederland, in staat stellen betrokken te willen zijn bij betaalde arbeid in de samenleving.

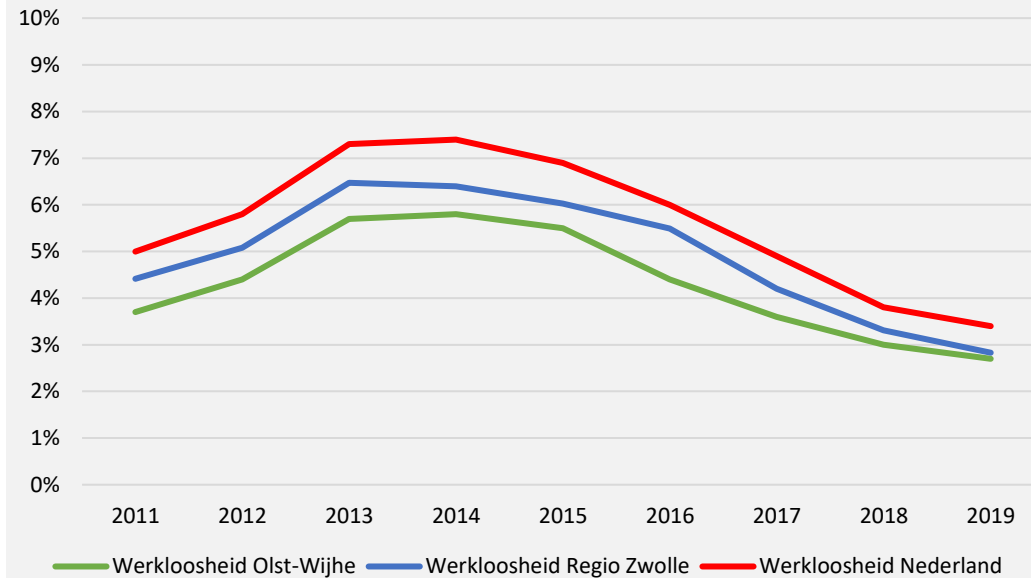
Werkloosheid onder regionaal en landelijk gemiddelde

Werkloze beroepsbevolking

Bron: CBS, 2021

Werkloosheid regionaal vergeleken

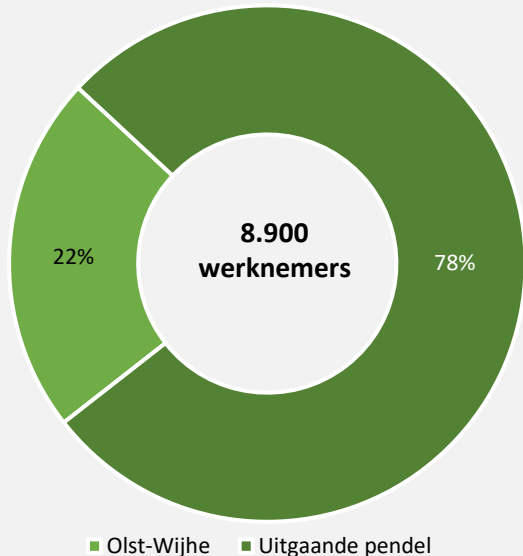

Bron: CBS, 2021

- Werkloosheid wordt vooral door conjuncturele ontwikkelingen bepaald.
- Gunstige economische ontwikkelingen leiden tot een toenemende vraag naar arbeid.
- De arbeidsmarktaandeel stijgt en het aantal werklozen daalt.
- Slechts 2,7 procent van de beroepsbevolking van Olst-Wijhe is werkloos en ligt daarmee onder het regionaal en landelijk gemiddelde.

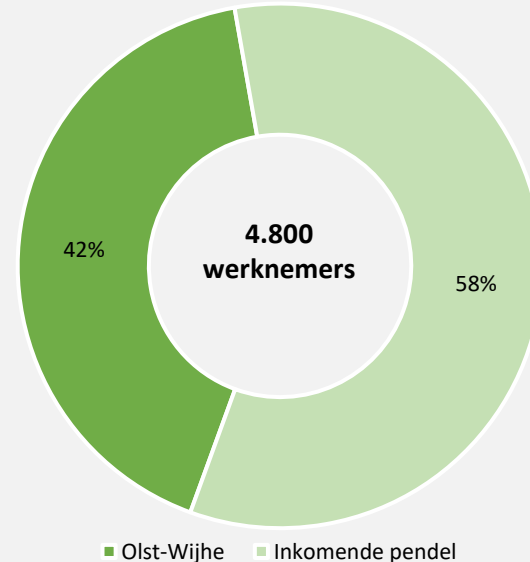
Veel mensen woonachtig in Olst-Wijhe werken elders

Werkbestemming van werknemers uit Olst-Wijhe (2018)

Bron: CBS, 2020

Herkomst van in Olst-Wijhe werkzame werknemers (2018)

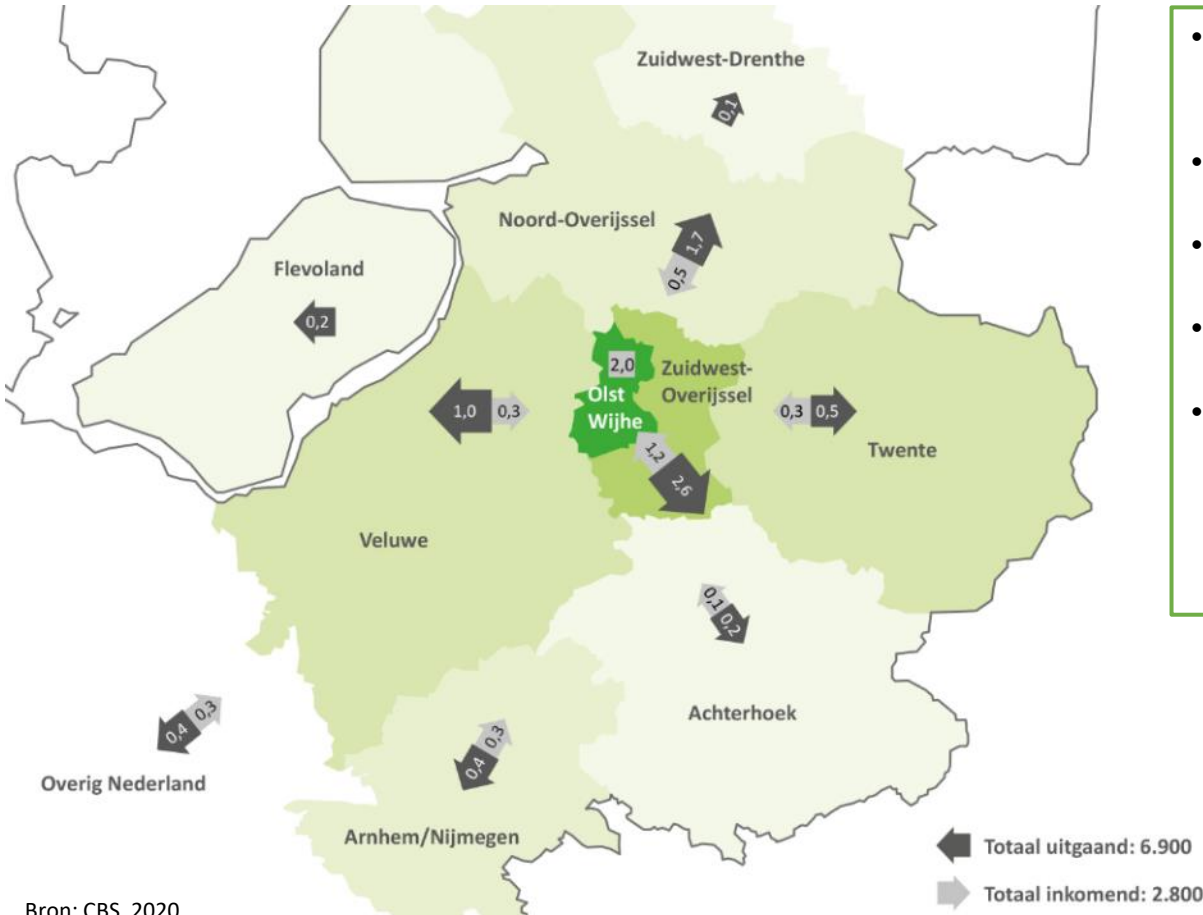

Bron: CBS, 2020

- Lokale mismatches tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt kunnen door pendel (deels) worden tenietgedaan.
- Ruim een vijfde van de Olst-Wijhenaren met een (werknemers)baan werkt binnen de eigen gemeente.
- Vanuit het perspectief van banen: ruim 40 procent van de banen in Olst-Wijhe wordt vervuld door werknemers vanuit de eigen gemeente.
- Uitgaande pendel overtreft de inkomende pendel.

Oriëntatie Olst-Wijhe naar is vooral oostwaarts

Pendel van en naar Olst-Wijhe, 2018 (x 1.000 werknemers)

- Pendel tussen woon- en werkplaats is een indicator voor de geografische reikwijdte van een (regionale) arbeidsmarkt.
- Hoe kleiner de afstand, hoe groter de forensenstroom – en omgekeerd.
- Het leeuwendeel van de pendel vindt plaats tussen direct aangrenzende regio's.
- Met de andere gemeenten uit Zuidwest-Overijssel (Deventer en Raalte) is de meeste interactie.
- De zogenaamde 'functiemengingsindex' (FMI) is een maat voor de verhouding tussen banen en woningen. de FMI onderstreept dat Olst-Wijhe relatief gezien meer woon- dan werkgemeente is: FMI is 45,3% in Olst-Wijhe vs. 53,2% in Nederland.

Bron: CBS, 2020

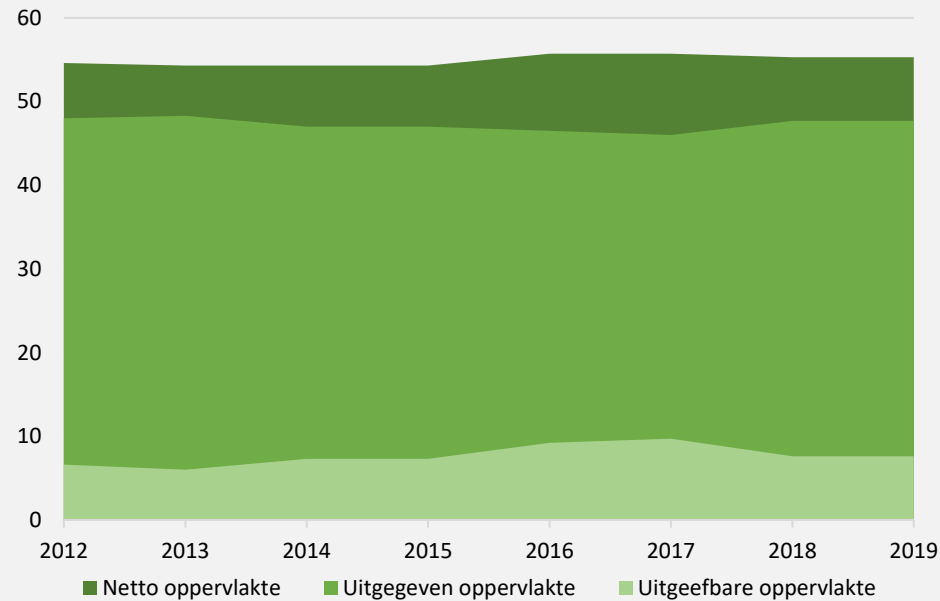
Movement

Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

**Ruimte voor
bedrijvigheid**

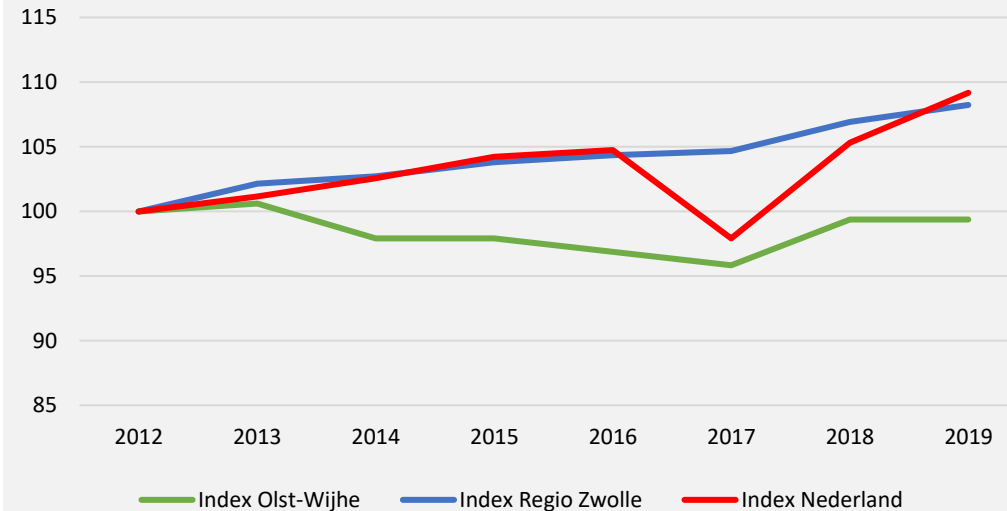
Weinig dynamiek in ruimtevraag op bedrijventerreinen

Bedrijventerreinenareaal Olst-Wijhe (ha.)

Bron: IBIS, 2020

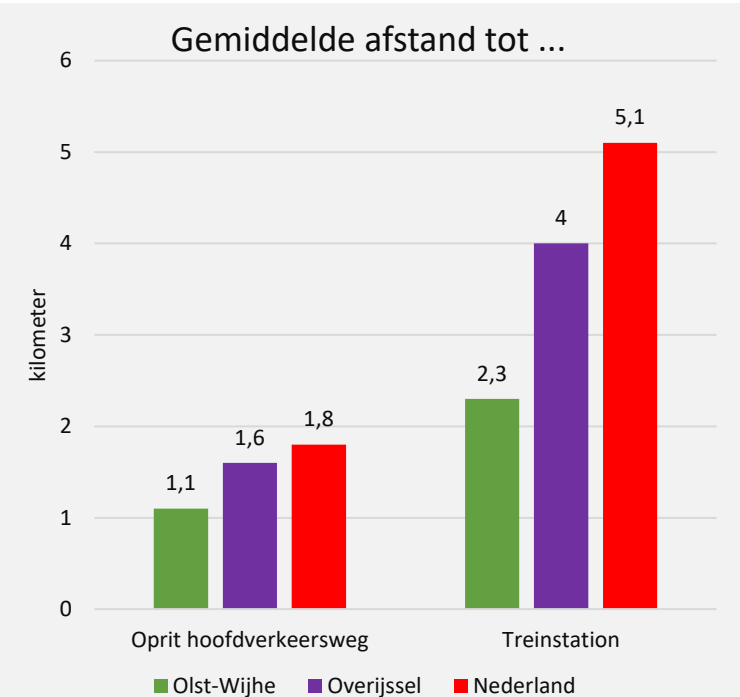
Bedrijventerreinuitgifte regionaal vergeleken (Index 2012=100)

Bron: IBIS, 2020

- Bedrijventerreinen zijn een belangrijke locatie voor economische activiteit.
- Over de jaren weinig dynamiek op de lokale bedrijventerreinenmarkt in Olst-Wijhe.
- De totale netto oppervlakte (exclusief infrastructuur en groen) is vrijwel onveranderd gebleven.
- De hoeveelheid uitgeefbare grond ontwikkelt zich eveneens nauwelijks, net als de hoeveelheid die wordt uitgegeven.
- De ontwikkeling van gronduitgifte in Olst-Wijhe blijft achter bij regionale en landelijke ontwikkelingen.

Olst-Wijhe bereikbaar

Bron: CBS, 2020

Openbaar vervoer in Olst-Wijhe

Bron: Syntus Overijssel, 2020

- Bereikbaarheid is een belangrijke factor voor economisch succes van een plek.
- Afgemeten aan de afstand tot hoofdverkeersnetwerken (weg en spoor) beschikt Olst-Wijhe over een gunstige bereikbaarheid, in vergelijking met het provinciale en landelijke gemiddelde.
- Beschikbaarheid van openbaar vervoersvoorzieningen zijn van invloed op de aantrekkelijkheid van werkgevers.
- Er zijn twee treinstations in de gemeente (Olst en Wijhe, met elk half uur een intercityverbinding), twee halfuurs- busdiensten en een veerdienst die de linker- en rechteroever van de IJssel met elkaar verbinden.

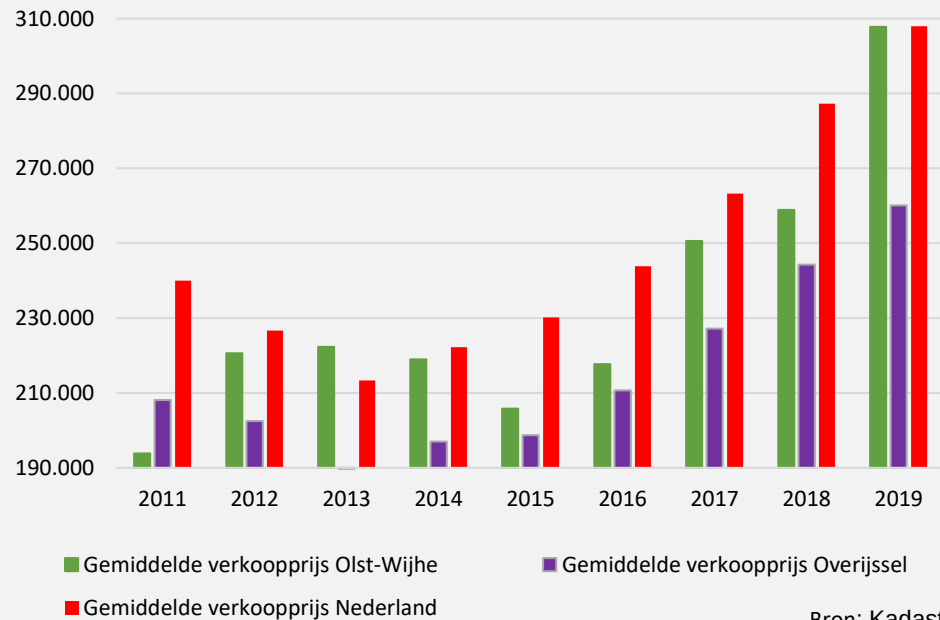
Movement

Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

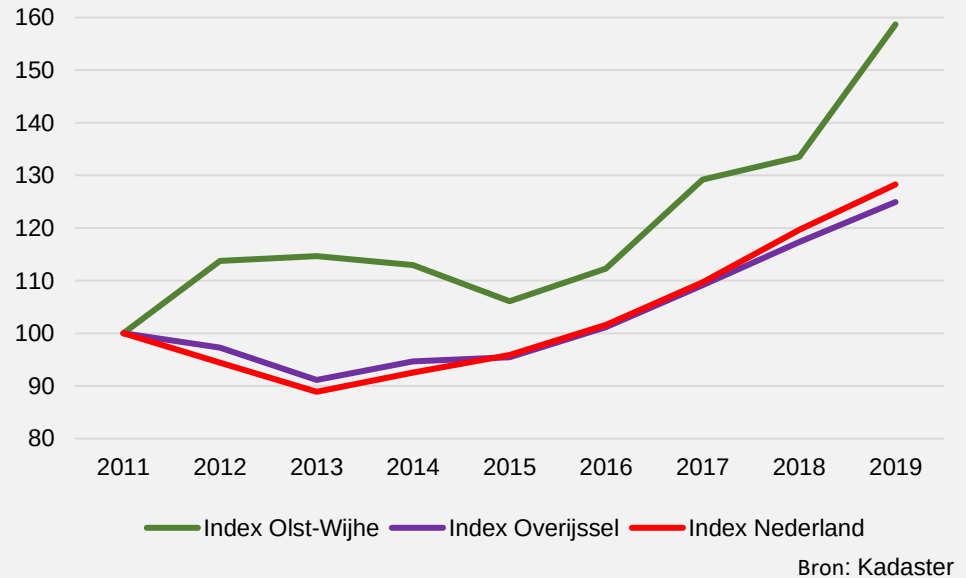
Woon- & Leefomgeving

Woningmarkt onder druk

Gemiddelde verkoopprijs woningen (in euro)

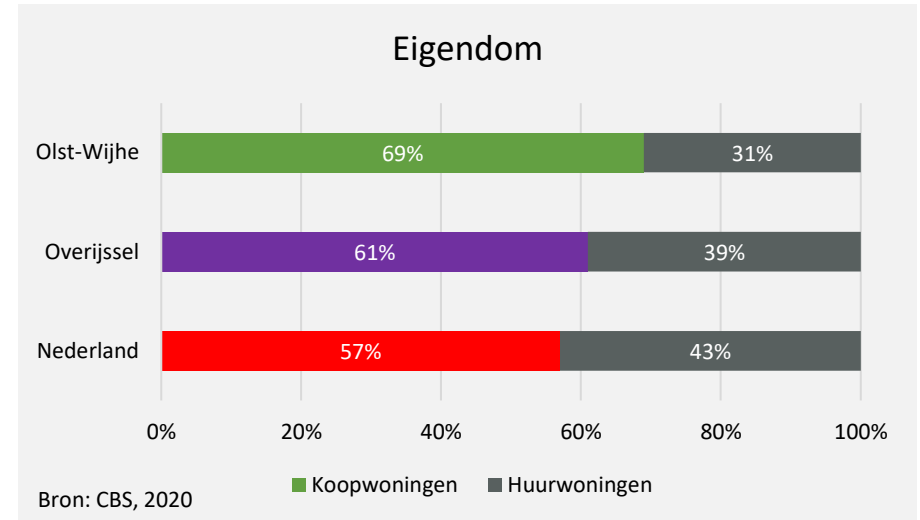
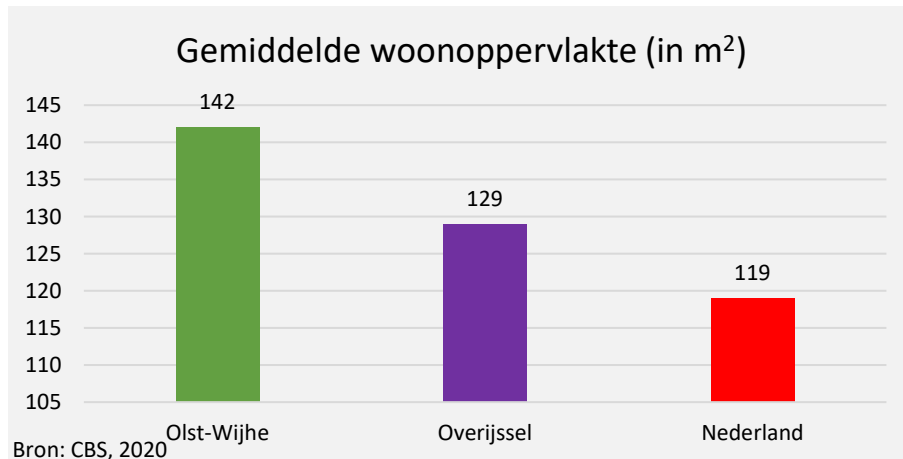
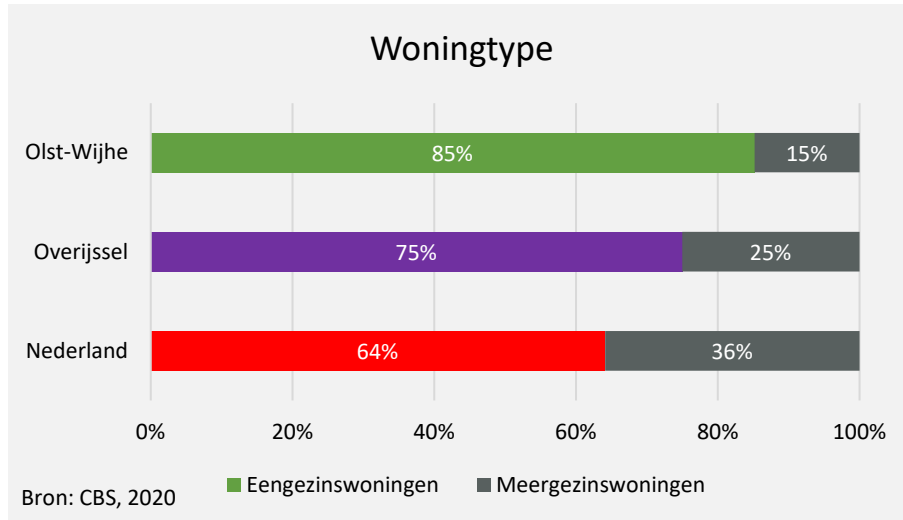

Verkoopprijs regionaal vergeleken (Index 2011=100)

- De WOZ-waarde van woningen is 261.000 euro in Olst-Wijhe vs. 270.000 euro in Nederland.
- In (de ontwikkeling van) woningverkoopprijzen openbaart zich voor een deel de aantrekkingskracht van een plek.
- Er is groeiende druk op de woningmarkt.
- In Olst-Wijhe is sprake van een bovengemiddelde stijging van de gemiddelde woningprijs.
- Gunstige economische ontwikkelingen en lage hypotheekrentes stuwden de prijzen.
- Toenemende vraag mede gevolg van overloop vanuit de Randstad en groeiende steden als Zwolle en Deventer.

Relatief veel grote woningen in Olst-Wijhe

Woningen met zonnepanelen; 24,8% in Olst-Wijhe vs. 12,5% in Nederland – een kwart van de huizen, dus bijna twee keer zoveel als het landelijk gemiddelde.

- De koopwoningmarkt in Olst-Wijhe kenmerkt zich door een hoog percentage eengezinswoningen.
- De woningen in de gemeente hebben een bovengemiddeld grote woonoppervlakte.
- In Olst-Wijhe zijn relatief weinig huurwoningen.

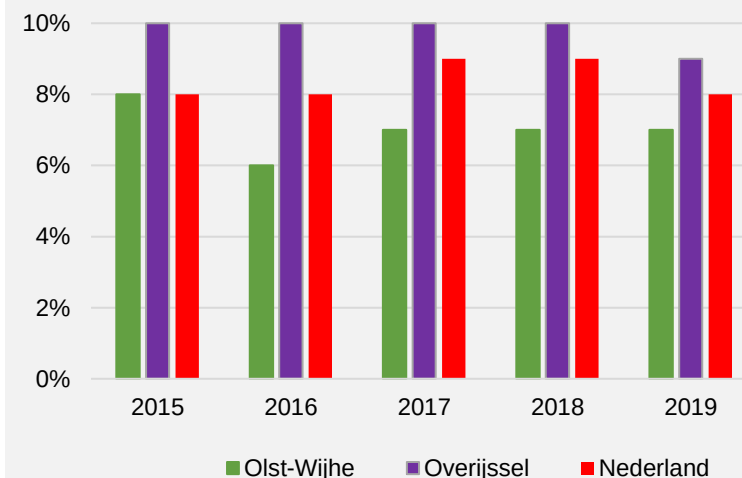
Waardering winkelvoorzieningen Olst-Wijhe vaak iets lager dan gemiddeld

Waardering aankooplocaties

	Dagelijkse boodschappen		In en om het huis		Mode en luxe	
	Olst-Wijhe	Bench mark	Olst-Wijhe	Bench mark	Olst-Wijhe	Bench mark
Omvang winkelaanbod	7	7,4	7,1	7,6	7,3	7,7
Aanbod horeca	7,3	7,1	5,7	6,8	7,8	7,7
Kwaliteit winkelaanbod	7,4	7,8	7,6	7,8	7,9	8
Kwaliteit verblijfsruimte	7,2	7,5	7,4	7,7	7,6	7,8
Netheid	7,7	8	7,8	8	8,1	8,2
Sfeer/uitstraling	7,1	7,5	7,2	7,6	7,9	7,8
Veiligheid	7,9	8	7,9	8	8,2	8,1
Aanwezigheid groen	6,3	6,6	6,3	6,9	6,7	6,9
Faciliteiten	6	6,4	6,4	7	6,2	6,9
Totaalcijfer (incl. bereikbaarheid)	7,7	7,9	7,6	7,9	8	8

Bron: Koopstromenonderzoek Oost-Nederland, I&O Research

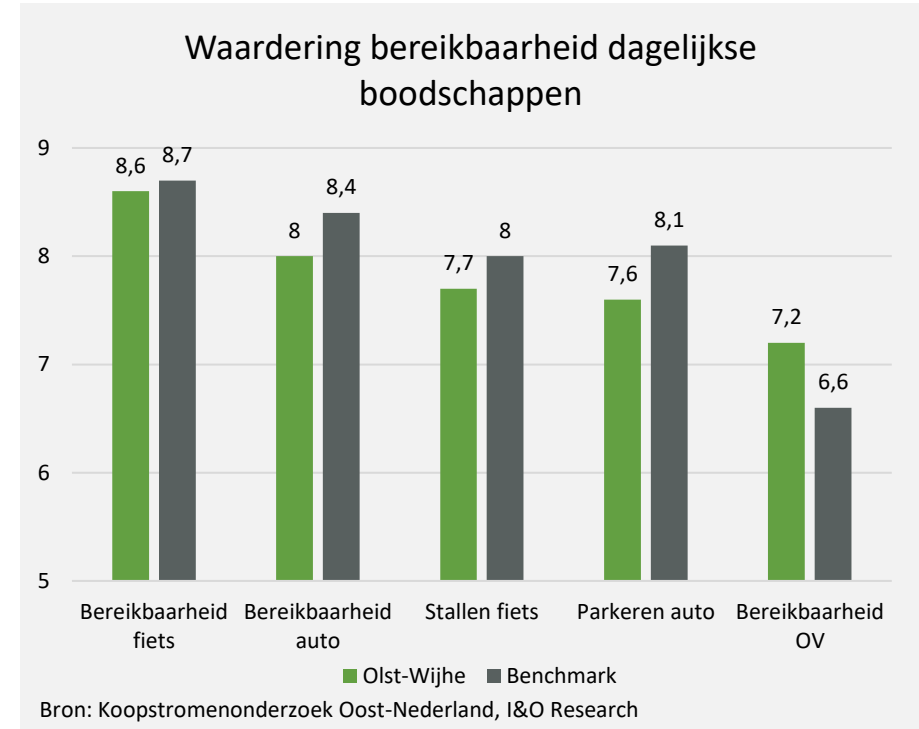
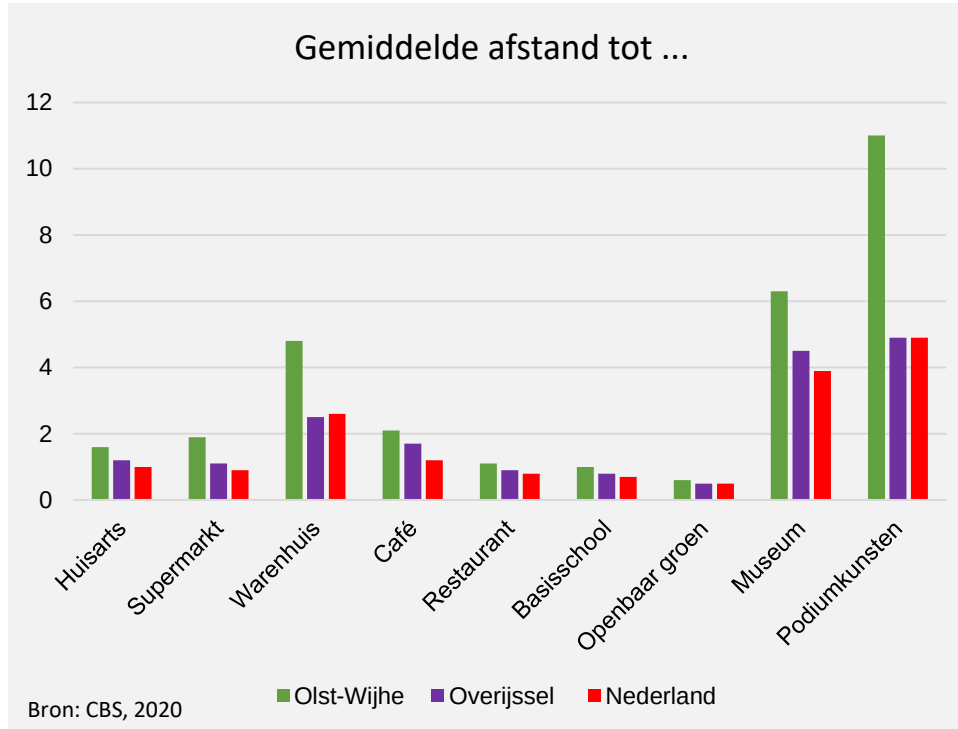
Leegstand detailhandel

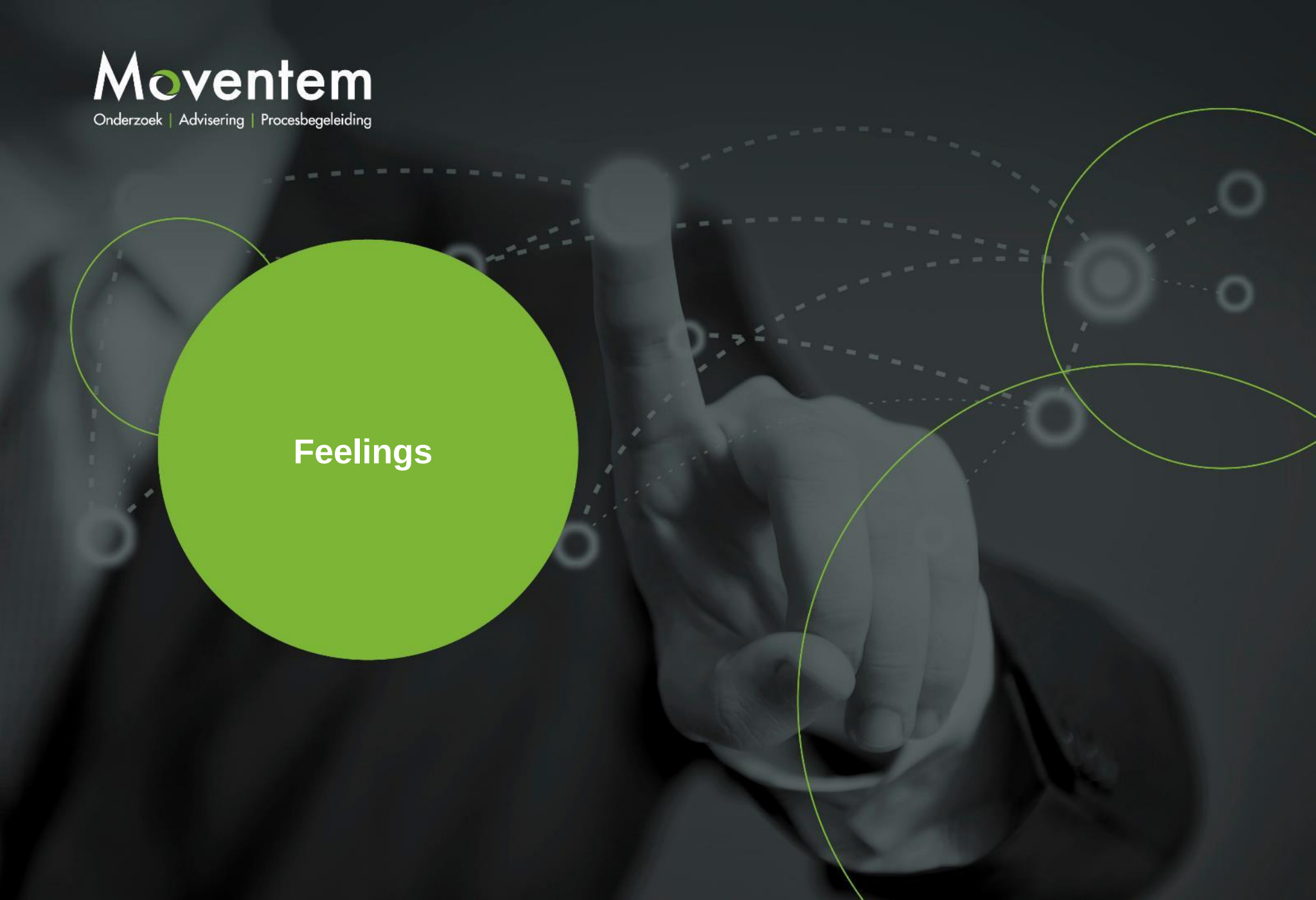
Bron: CBS Leegstandsmonitor, 2020

- Zoals te verwachten bij een plattelandsgemeente is de omgeving groener (maat: bomen per inwoner): 9,6% Olst-Wijhe vs. 4,8% NL – dus twee keer zoveel.
- Het aanbod van voorzieningen is medebepalend voor de kwaliteit van de leefomgeving, een belangrijke economische waarde.
- In Olst-Wijhe is de waardering voor verschillende facetten van het commerciële voorzieningenaanbod (retail, horeca) iets lager dan de benchmarkgemeenten, alleen voor het segment mode en luxe is de waardering gemiddeld (de benchmark bevat de gemeenten uit het Koopstromenonderzoek Oost-Nederland met een vergelijkbare stedelijkheidsgraad (niet stedelijk)).
- Een graadmeter voor het functioneren en de aantrekkelijkheid van een winkelgebied is de leegstand.
- In Olst-Wijhe ligt winkelleegstand de laatste jaren op een stabiel niveau, onder het provinciaal en landelijk gemiddelde.

Voorzieningen vaak minder dichtbij dan gemiddeld in Nederland

- De meeste basisvoorzieningen in Olst-Wijhe zijn beschikbaar binnen 2 kilometer, dat is iets minder nabij dan het landelijk gemiddelde van 1 kilometer.
- Voor kunst en cultuur moet men iets verder zoeken vanuit Olst-Wijhe.
- Naast dat de voorzieningen iets minder nabijgelegen zijn, wordt de bereikbaarheid van de voorzieningen per auto en fiets ook minder goed gewaardeerd dan gemiddeld (niet stedelijke gemeenten in Oost-Nederland), de bereikbaarheid via OV wordt juist beter beoordeeld.

The background of the slide features a grayscale image of a hand in a suit pointing upwards. Overlaid on this is a network diagram consisting of several small circles connected by dashed lines. A large, solid green circle is positioned on the left side of the slide, containing the word 'Feelings' in white text. The overall aesthetic is professional and modern, with a focus on human interaction and emotional aspects of business processes.

Feelings

Naast de ‘harde’ facts geven we graag enkele impressies op basis van allerlei populaire bronnen (Google maps van de kernen, websites van de bedrijven, Wikipedia-sites van de elf kernen en sites van Natuurlijk Olst en Gastvrije Wijhe).

Industrieel Deventer en de keurige provinciehoofdstad Zwolle

We hebben gezien dat veel mensen uit de gemeente richting Zwolle of Deventer werken. De pendelbewegingen worden niet alleen door de fysieke nabijheid bepaald: Olst is vanouds een ‘rood’ industriedorp en daarom meer gericht op het industriële Deventer, terwijl Wijhe wat conservatiever is en zich meer verwant voelt met de keurige provinciehoofdstad Zwolle.

Link met het buitenleven en alles wat daarbij hoort

- Olst-Wijhe is een toonbeeld van een gevarieerde ‘plattelandseconomie’. Onwillekeurig denk je daarbij aan de landbouw, zoals akkerbouw en veeteelt, maar zoals overal leveren de ‘klassieke’ activiteiten in deze sector relatief weinig werk op. Wel zitten in de gemeente verhoudingsgewijs veel melkvee- en tuinbouwbedrijven (bijv. Fruitbedrijf De Diek in Olst) en bedrijven die ‘iets’ doen op het gebied van paarden (bijv. Paardensportcentrum Voorend in Olst).
- De aan de landbouw gerelateerde bedrijvigheid is in termen van werkgelegenheid belangrijker. Enerzijds gaat het daarbij om agribusiness, met name vleesverwerkende industrie ([Hogeslag-Olst in Olst](#)) en de bekende worstenmaker [Stegeman in Wijhe](#)), anderzijds om kleinere spin-off-ondernemingen. Daarbij is het opvallend hoeveel bedrijven iets doen met natuur, landschap en dieren.
- Bij die laatste groep gaat het niet alleen om toeristische/ recreatieve ondernemers (denk aan B&B's en de prijswinnende Camping [Het Klaverblad in Den Nul](#)), maar ook om innovatieve agrarische bedrijfjes (zoals Horse Aquatherapy, Grozo Graszoden in Olst en agro-onderzoeksbedrijf Dumea in Wijhe) en zorgboerderijen (bijv. Klein Canada in Wijhe).
- Ondernemers zetten de rust en ruimte in de gemeente ook ‘therapeutisch’ in, zoals zingevingsboerderij De Bedoening in Wijhe en het bedrijf [‘Hooggevoelig heel gewoon’](#) in Olst, een opleidingsinstituut en kenniscentrum over hoogsensitiviteit (en er werken meer mensen dan je op het eerste gezicht zou denken).
- Opmerkelijk is verder een aantal werk-woongroepen rond ‘het bewuste leven’ (ecologie, zingeving, zorg). Denk aan de [Vereniging Aardehuis](#) en [Overkempe](#) in Olst.

Verborgene parels in industrie en zakelijke dienstverlening

- Zoals overal in het landelijk gebied vinden we in Olst-Wijhe relatief veel ondernemingen in de transport- en bouwbranche. Mooie voorbeelden van transportbedrijven zijn bedrijfswageninrichter [Isfordink](#) in Olst, [Grolleman Transport](#) in Herxen, gespecialiseerd in koel-vriesvervoer en bouwmaterialen. Op het gebied van de bouw is familiebedrijf [Hemeltjen](#) uit Wijhe een pareltje.
- Daarnaast springen drie nevenvestigingen van grotere (inter)nationale bedrijven in het oog: [SPIE](#) in Wijhe (installatiebranche), [Flamco](#) in Olst (innovatieve systemen voor gebouwen) en [Abbott Biologicals](#) (bedrijf op het gebied van gezondheidszorg en onderzoek).
- De gemeente heeft ook verschillende groothandels, vrijwel allemaal gespecialiseerd (denk aan [Multiflame](#) op het gebied van mobiele gaskachels, Gerretsen op het gebied van hoogwaardige machines of [Volatile Nederland](#) in Wijhe op het gebied van etherische oliën) of zelfs ronduit exotisch ([Lorre & Co](#), alles op het gebied van papegaaien en My-Honey, alles voor imkers).
- Op het gebied van industriële bedrijvigheid moeten de volgende gespecialiseerde bedrijven genoemd worden: verffabriek [OAF Holland](#) en machinefabriek [Veerman](#), beide in Olst.
- Olst-Wijhe heeft leuke creatieve bedrijven die vanuit huis of een monumentaal pand opereren ('cottage industries'), of het nu gaat om microbrouwerij Chaos Bieren in Wijhe, [Buro Stedenbouw](#) in Olst en klokkenmaker Van Maldegem Uurwerken in Den Nul. Het laatstgenoemde bedrijf wordt gerund door iemand die er speciaal vanuit de stad voor naar Den Nul is verhuisd.
- We zien ook enkele markante ondernemers of bedrijven in de categorie 'handige jongens', zoals [duizendpoot Wim Bijsterbosch](#) in Welsum, Camogun in Olst (coating van wapens) en Carrosseriebouw [Janssen](#) in Wesepe.

A hand in a suit pointing upwards, with a large green circle and dashed lines overlaid on the image.

Slotsom

Wat zien we?

- Olst-Wijhe is een gemeente waar qua bedrijvigheid een natuurlijke link is met het buitenleven en alles wat daarbij hoort.
- In diverse sectoren zijn verborgen parels te vinden met onderscheidende activiteit en lokale verbondenheid.

Economische structuur

- We constateren dat de ontwikkeling van het aantal bedrijfsvestigingen achterblijft, tegelijkertijd neemt het aantal arbeidsplaatsen bovengemiddeld toe.
- Ook is de trend van toenemende flexibilisering zichtbaar in Olst-Wijhe: forse groei zzp'ers.
- De lokale economie drijft vooral op de sectoren Handel, Industrie, Zorg en Landbouw, maar de groei bevindt zich vooral in de dienstverlenende sectoren.
- Bovengemiddeld veel activiteit vindt plaats in de krimpende sector Landbouw en de groeiende sector Industrie.

Bevolking & Arbeidsmarkt

- Positieve binnenlandse migratiesaldi zijn de drijfkrachten achter de bevolkingstoename in Olst-Wijhe de laatste jaren.
- Hoewel de bevolkingsontwikkeling gemiddeld is, veroudert de bevolking bovengemiddeld snel.
- Veel inwoners nemen deel aan de arbeidsmarkt wat zich uit in een hoge bruto participatiegraad (73 procent) en een lage werkloosheid (2,7 procent).
- We zien dat de economie van Olst-Wijhe klein is in verhouding tot de omvang van de werkzame beroepsbevolking.
- Olst-Wijhe heeft daardoor een netto uitgaande pendelstroom; Olst-Wijhe fungeert als woonomgeving voor werkenden die elders in de regio werken.

Ruimte voor bedrijvigheid

- Weinig dynamiek op de grondmarkt voor bedrijvigheid in Olst-Wijhe; er is nauwelijks nieuwe grond uitgegeven op bedrijventerreinen de afgelopen jaren.
- Zowel per weg als per spoor is Olst-Wijhe bovengemiddeld goed ontsloten.

Wat zien we?

Woon- en Leefomgeving

- De aantrekkelijkheid van Olst-Wijhe als woonlocatie uit zich in bovengemiddelde woningprijsstijgingen.
- De woningvoorraad kenmerkt zich door grote woningen en zijn veelal in particulier eigendom.
- Het voorzieningenaanbod wordt gemiddeld genomen iets lager gewaardeerd dan in vergelijkbare gemeenten.

Enkele aandachtspunten

- **Toekomstige groei.** Het achterblijvende aantal bedrijfsvestigingen en bovengemiddelde stijging van arbeidsplaatsen maken duidelijk dat de groei in Olst-Wijhe met name bij reeds bestaande bedrijven plaatsvindt. Daarnaast is het aantal zzp'ers toegenomen. Deze ontwikkelingen roepen de vraag op waar in de toekomst verdere ontwikkeling vandaan moet komen: groei in aantal (nieuwe) bedrijven of groei van bestaande bedrijven?
- Positie van Olst-Wijhe in **het regionale ecosysteem**:
 - Vanuit oogpunt economie: de sectorstructuur is vergelijkbaar met die van Regio Zwolle, maar met een in verhouding extra sterke specialisatie in Landbouw en Cultuur, sport en recreatie. Complementair of onderscheidend zijn?
 - Vanuit oogpunt arbeids- en woningmarkt: veel mensen wonen in Olst-Wijhe en werken elders, veelal in de regio. Is dit een positie die Olst-Wijhe moet koesteren?
- **Woningmarkt in balans.** Woningen zijn bovengemiddeld groot en duur. Is een wonen in Olst-Wijhe straks alleen weggelegd voor de meer welgestelden?
- Olst-Wijhe heeft te maken met een **snellere veroudering van de bevolking** dan gemiddeld. Wat betekent dit voor toekomstbestendigheid van woningvoorraad en aanbod voorzieningen?
- **Ruimte en groen** zijn belangrijke kenmerken van Olst-Wijhe. Hoe om te gaan met deze *assets* met het oog op toekomstige opgaven rondom o.a. klimaat en duurzaamheid?

Economische foto

Gemeente Olst-Wijhe

Donderdag 4 maart 2021